

Konvergenční program

Naformátováno: Angličtina
(USA)

České republiky

Naformátováno: Angličtina
(USA)

(aktualizovaná verze)

listopad 2005

Obsah:

1	<u>Úvod</u>	5
2	<u>Hospodářská politika</u>	6
2.1	<u>Cíle</u>	6
2.2	<u>Priority</u>	6
3	<u>Makroekonomický scénář</u>	9
3.1	<u>Světová ekonomika a technické předpoklady</u>	9
3.2	<u>Aktuální makroekonomický vývoj</u>	10
3.3	<u>Střednědobý scénář</u>	12
3.4	<u>Vztahy k zahraničí a sektorové bilance</u>	17
3.5	<u>Růstové implikace strukturálních reforem</u>	19
4	<u>Hospodaření vládního sektoru – deficit a dluh</u>	20
4.1	<u>Strategie vládní rozpočtové politiky</u>	20
4.2	<u>Střednědobé cíle rozpočtové politiky</u>	20
4.3	<u>Hospodaření vládního sektoru v letech 2004 – 2006</u>	21
4.4	<u>Cyklicky očištěné saldo a charakter fiskální politiky</u>	24
4.5	<u>Vývoj vládního dluhu</u>	25
4.6	<u>Rozpočtové důsledky významných strukturálních reforem</u>	28
5	<u>Porovnání s předchozím Konvergenčním programem a analýza citlivosti</u>	31
5.1	<u>Porovnání s předchozím makroekonomickým scénářem</u>	31
5.2	<u>Porovnání s fiskálním rámcem předchozího Konvergenčního programu</u>	32
5.3	<u>Analýza citlivosti</u>	33
6	<u>Kvalita veřejných financí – vývoj příjmů a výdajů</u>	38
6.1	<u>Strategie vlády</u>	38
6.2	<u>Veřejné výdaje</u>	38
6.3	<u>Veřejné příjmy</u>	39
7	<u>Udržitelnost veřejných financí</u>	42
7.1	<u>Úvod</u>	42
7.2	<u>Strategie vlády</u>	43
7.3	<u>Fiskální důsledky stárnutí populace – dlouhodobé projekce</u>	44
8	<u>Změny institucionálního rámce pro realizaci fiskální politiky</u>	47
8.1	<u>Naplňování reformy veřejných financí</u>	47
8.2	<u>Nové výzvy</u>	48
9	<u>Přílohy</u>	50
9.1	<u>Tabulková příloha</u>	50

Seznam tabulek:

Tabulka 3.1: Předpoklady o vývoji vnějšího prostředí	10
Tabulka 3.2: Ekonomický růst (úroveň v mld. CZK, přírůstek v %)	13
Tabulka 3.3: Ceny zboží a služeb	15
Tabulka 3.4: Zaměstnanost a mzdy	16
Tabulka 3.5: Čisté půjčky / výpůjčky	18
Tabulka 4.1: Deficit podle subsektorů	20
Tabulka 4.2: Saldo vládního sektoru podle subsektorů	24
Tabulka 4.3: Cyklicky očištěné saldo ^(a)	24
Tabulka 4.4: Vládní dluh – příspěvky jednotlivých subsektorů	25
Tabulka 4.5: Vývoj vládního dluhu a související ukazatele	26
Tabulka 4.6: Státní dluh z hlediska úročení	27
Tabulka 4.7: Rizikový profil státního dluhu včetně státních záruk (ke konci září 2005)	28
Tabulka 4.8: Dopady navrhovaných sociálních zákonů	30
Tabulka 5.1: Předpoklady scénáře	31
Tabulka 5.2: Změna indikátorů makroekonomického scénáře	32
Tabulka 5.3: Srovnání s předchozím Konvergenčním programem	33
Tabulka 5.4: Scénáře vývoje exogenních proměnných	34
Tabulka 5.5: Makroekonomické dopady optimistického scénáře	35
Tabulka 5.6: Makroekonomické dopady pesimistického scénáře	36
Tabulka 6.1: Výdaje vládního sektoru	38
Tabulka 6.2: Příjmy vládního sektoru	40
Tabulka 6.3: Dopad daňových změn na veřejné rozpočty ⁽¹⁾	41
Tabulka 7.1: Předpoklady projekcí	44
Tabulka 7.2: Dlouhodobá udržitelnost veřejných financí	45
Tabulka 7.3: Rozsah nutné fiskální konsolidace	46
Tabulka 9.1: Ekonomický růst (úroveň v mld. CZK, přírůstek v %)	50
Tabulka 9.2: Cenový vývoj (v %)	50
Tabulka 9.3: Vývoj trhu práce	50
Tabulka 9.4: Rozklad změny čisté finanční pozice	51
Tabulka 9.5: Vývoj rozpočtu vládního sektoru	51
Tabulka 9.6: Vývoj dluhu vládního sektoru	52
Tabulka 9.7: Cyklický vývoj ^(a)	52
Tabulka 9.8: Odchytky od předchozí verze	53
Tabulka 9.9: Dlouhodobá udržitelnost veřejných financí	53
Tabulka 9.10: Základní předpoklady	54

Seznam grafů:

Graf 3.1: Reálný HDP	Graf 3.2: Průměrná míra inflace <i>meziroční růst v %</i>.....	11
Graf 3.3: Zaměstnanost (<i>podle VŠPS</i>)	Graf 3.4: Běžný účet / HDP <i>meziroční růst v %</i>	11
Graf 3.5: Produkční mezera	Graf 3.6: Růst potenciálního produktu	12
Graf 3.7: Rozklad růstu HDP	Graf 3.8: HDP v paritě na hlavu (<i>EU-25 = 100</i>)	13
Graf 3.9: Spotřebitelské ceny	Graf 3.10: Deflátor HDP a směnné relace	15
Graf 3.11: Míra zaměst. a participace	Graf 3.12: Míra nezaměstnanosti	17
Graf 5.1: HDP (<i>meziročně v %</i>)	Graf 5.2: Míra nezaměstnanosti (<i>v %</i>)	37
Graf 5.3: Běžný účet (<i>v % HDP</i>)	Graf 5.4: Veřejný dluh (<i>v % HDP</i>)	37
Graf 7.1: Míry závislosti	Graf 7.2: Míry závislosti v ČR a EU	42
Graf 7.3: Projekce výdajů	Graf 7.4: Primární deficit a dluh	45

1 Úvod

Česká republika předkládá v souladu s Paktem stability a růstu, konkrétně nařízením Rady 1466/97, Konvergenční program na období 2006 až 2008. Tento dokument je zpracován v rámci procedury mnohostranného dohledu podle článku 99 Smlouvy o ES a v souladu s doporučeními Integrovaných směrů pro růst a zaměstnanost, jak je potvrdila Rada ECOFIN na zasedání Evropské rady v říjnu 2005 v Bruselu. Jeho koncepce respektuje rozhodnutí Rady ECOFIN o existenci nadměrného schodku v České republice ze dne 5. července 2004 a navazující doporučení¹ týkající se nápravy situace nadměrného schodku.

Z formálního hlediska vychází Konvergenční program z principů definovaných Hospodářským a finančním výborem Rady v dokumentu „2001 Code of Conduct“ v revidované podobě z roku 2005. Obsahově vychází ze strategie fiskální konsolidace přijaté vládou ČR k odstranění nadměrného schodku. Několikaletý program konsolidace veřejných rozpočtů specifikovaný v prvním Konvergenčním programu z května 2004 - potvrzený Radou ECOFIN po jejím rozhodnutí o existenci nadměrného schodku v ČR na základě uznání zvláštních okolností - stanovuje střednědobý časový rámec na odstranění nadměrného schodku do roku 2008. Vláda ČR tuto strategii fiskální konsolidace i nadále dodržuje, tak aby od roku 2008 plnila udržitelným způsobem maastrichtská konvergenční kritéria. Předkládaný Konvergenční program je v souladu s relevantními strategickými a rozpočtovými dokumenty vlády typu Strategie hospodářského růstu na období 2006 – 2013 a Národní program reforem, který byl zpracován na podporu revidovaného Lisabonského procesu.

Program vychází z návrhu státního rozpočtu na rok 2006 tak, jak jej vláda předložila do Poslanecké sněmovny Parlamentu. Jeho východiskem jsou také fiskální notifikace z 1. září 2005, které byly předány Eurostatu a Generálnímu ředitelství pro hospodářské a finanční záležitosti Evropské komise, a oficiální data Českého statistického úřadu dostupná v září 2005.

Konvergenční program byl diskutován se zástupci sociálních partnerů a předložen do Parlamentu ČR. Parlament ČR byl také v únoru letošního roku informován jak o stanovisku Rady ke Konvergenčnímu programu z listopadu 2004 tak o doporučení Rady k odstranění nadměrného schodku veřejných financí.

¹ podle článku 104(7) Smlouvy o ES

2 Hospodářská politika

2.1 Cíle

Hospodářská politika vlády ČR je zaměřena na podporu růstu, snižování nezaměstnanosti a zvyšování konkurenceschopnosti ekonomiky. V průběhu roku 2005 přijala vláda dva významné strategické dokumenty, jež vymezují hospodářsko-politické cíle a priority v nadcházejících letech: Strategii hospodářského růstu na období let 2006 – 2013 a Národní program reform. V souladu s revidovanými cíli Lisabonské strategie, s nimiž se vláda plně ztotožňuje, jsou reformy zaměřeny na posílení hospodářského růstu a tvorbu pracovních míst.

2.2 Priority

Fiskální politika

Nejdůležitější prioritou ČR v makroekonomické oblasti je konsolidace veřejných financí. Pokračování reformy veřejných financí se zaměřuje na postupné snižování podílu maastrichtského deficitu veřejných financí na HDP tak, aby do roku 2008 bylo udržitelně dosaženo úrovně pod 3 % HDP. Vláda se zavázala, že během následujících tří let provede strategická rozhodnutí pro stabilizaci důchodového systému a systému financování zdravotní péče.

Měnová politika

Měnová politika, založená na režimu cílování inflace formulovaném v Dlouhodobé měnové strategii České národní banky (ČNB), by měla vést k udržení nízkého a stabilního růstu cenové hladiny. Pro období od ledna 2006 je inflační cíl definován jako meziroční přírůstek CPI ve výši 3 % s maximální odchylkou jednoho procentního bodu na obě strany. Takto stanovený inflační cíl vytváří podmínky pro plnění konvergenčního kritéria pro inflaci a současně umožňuje zachovat žádoucí prostor pro existenci kladného inflačního diferenciálu vůči zemím EU.

ČR se připravuje na vstup do eurozóny v roce 2010. V období předcházejícím vstupu počítá se setrváním v kurzovém režimu ERM II po nezbytně nutnou dobu dvou let. Přípravy na členství byly formálně zahájeny na podzim roku 2003 přijetím Strategie přistoupení České republiky k eurozóně. Na základě tohoto dokumentu probíhá každoročně vyhodnocování plnění maastrichtských kritérií a připravenosti země na vstup.

Nedávné výsledky těchto analýz ukazují, že v české ekonomice postupně dochází ke sblížení ekonomické úrovně se zeměmi eurozóny a prohlubuje se i cyklická sladěnost. Úroveň úrokových sazeb je velice blízko sazbám v eurozóně a měnový kurz české koruny vůči euru je relativně stabilní.

Očekáváme, že díky intenzivnímu zapojení do ekonomických vztahů s eurozónou sladěnost dále poroste. Avšak stupeň sladěnosti ekonomiky s eurozónou ještě není takový, aby přijetí jednotné měny a aplikace jednotné měnové politiky, přinesly jednoznačné výhody.

Strukturní politiky

Mikroekonomická část Národního programu reforem je zaměřena na posílení a zvýšení konkurenčních výhod české ekonomiky při udržitelném využívání zdrojů. To umožní díky zrychlení růstu makroekonomické produktivity práce postupně uzavírat mezeru mezi českou ekonomikou a průměrem zemí EU. Nejdůležitějšími reformními kroky jsou: vytvoření prostředí stimulujícího vědu, výzkum a inovace včetně jejich komerčního využití v ekonomické praxi; modernizace a rozvoj dopravních, informačních a komunikačních sítí; kvalitní podnikatelské prostředí usnadňující vstup na trh a zahájení podnikání i kroky související s ukončením podnikatelské činnosti a celkové snížení administrativní zátěže pro podnikatele.

Box 2.1: Podpora podnikatelského prostředí

Od ledna 2005 je umožněno zrychlené odpisování movitých věcí, zvýšila se daňová podpora výdajů firem na vědu a výzkum. Od července tohoto roku funguje systém zrychlených zápisů do obchodních rejstříků, který výrazně usnadňuje zakládání podniků. Jak již bylo zmíněno v předešlých Konvergenčních programech, od roku 2006 dojde k plánovanému poklesu daně z příjmu právnických osob na 24 %.

Do konce roku 2006 bude předložen návrh legislativních změn vedoucích k dalšímu snížení administrativní zátěže minimálně o 20 %. Od roku 2007 bude zavedena povinnost provádět hodnocení dopadu na podnikatele u všech návrhů zákonů připravovaných ministerstvy a ostatními orgány ústřední státní správy. Postupně vzniká systém centrálních registračních míst pro podnikatele (tzv. one-stop-shops), která od podnikatelů přebírají povinnosti spojené se vstupem do podnikání i se změnami nastalými v jeho průběhu. Komplexní rekonstrukcí prochází také úpadekové právo, jež bylo předmětem oprávněné kritiky po mnoho let. Nová legislativa nabude účinnosti od roku 2007.

V oblasti výzkumu a vývoje ČR výrazně zaostává za průměrem EU nejen objemem prostředků investovaných do této oblasti, ale také pokud jde o ochranu práv duševního vlastnictví, o inovace a jejich aplikaci v praxi. Kromě postupného nárůstu veřejných výdajů na výzkum a vývoj byla zavedena nová daňová opatření, jež mají stimulovat tyto soukromé investice. Inovace a inovační infrastruktura budou podporovány pomocí programů kofinancovaných z prostředků EU.

Politika trhu práce

Další prioritou hospodářské politiky je trh práce a zejména zvýšení jeho flexibility. Český trh práce je v evropském měřítku charakteristický spíše průměrnou schopností vstřebávat šoky, nízkou pružností a malou mobilitou pracovní síly. Tyto faktory udržují strukturální míru nezaměstnanosti na relativně vysoké úrovni.

Národní program reforem se zaměřuje především na rozšíření smluvní volnosti, snížení zákonných nemzdových nákladů práce a zvýšení územní mobility pracovní síly. V oblasti začleňování osob na trhu práce soustřeďuje pozornost na osoby stojící na počátku a konci profesní kariéry. Reformy z oblasti rozvoje vzdělávání zvýší kvalitu pracovní síly, rozšíří možnosti vzdělávání a podpoří schopnost vyrovnat se s náročnými podmínkami měnícího se trhu práce. Flexibilitu by měl posílit připravovaný zákoník práce, přijatý vládou a v současnosti diskutovaný v Parlamentu.

Box 2.2: Podpora pružnosti trhu práce

V oblasti snižování nákladů práce budou v letech 2007 – 2009 zavedeny a postupně snižovány stropy pojistného na sociální zabezpečení (z pětinasobku průměrné mzdy na trojnásobek od roku 2009). S účinností od ledna 2006 by mělo dojít ke snížení zdanění rodin s nízkými a středními příjmy formou úpravy parametrů daně z příjmu fyzických osob (pokles dvou nejnižších mezních sazeb z 15 na 12 %, resp. z 20 na 19 %, valorizace prvního daňového pásma (cca o 11 %) a nahrazení standardních odčitatelných položek slevami na dani. Dále jsou prováděny kroky vedoucí ke zpřísnění vyplácení sociálních dávek nezaměstnaným a připravuje se i reforma pracovního práva. Systém rekvalifikací zaměřený na snižování nezaměstnanosti a posilování profesní mobility bude zdokonalován, mimo jiné i s pomocí programů Evropského sociálního fondu. Širší nabídka kratších a praktičtější zaměřených forem terciárního vzdělávání přispěje ke zvýšení podílu osob s vyšším a vysokoškolským vzděláním v ČR. Podstatnou roli by mělo hrát přijetí připravovaného zákona o celoživotním vzdělávání, zvyšování počítačové gramotnosti a rozvoj informační společnosti.

3 Makroekonomický scénář

Makroekonomický scénář byl koncipován jako realistický a konzervativní se snahou o vyvážení kladných i záporných rizik ekonomického vývoje. Změny proti scénáři předchozího Konvergenčního programu jsou shrnuty v kapitole 5.

3.1 Světová ekonomika a technické předpoklady

Světová ekonomika²

Současný stav vnějšího okolí české ekonomiky lze shrnout takto:

- Růst vyspělých ekonomik se v 1. pololetí 2005 proti předchozímu roku zmírnil. Globální ekonomická dynamika je tažena Čínou a dalšími asijskými zeměmi.
- Růst americké ekonomiky zůstává solidní i při mírném zpomalení na 3,6 % v 1. pololetí 2005. Nadále se zvětšující deficit běžného účtu, který je doprovázen stále vysokým deficitem rozpočtu, představuje kurzové riziko.
- Růst ekonomického výkonu EU-25 se v 1. pololetí 2005 zpomalil na 1,4 %. K růstu nejvíce přispívá čistý export a investice, zatímco spotřeba domácností stagnuje.
- Proces rozšíření má na Unii jako ekonomický celek pozitivní vliv. Nové členské země rostou rychleji než EU-15. Jako důležité prorůstové faktory se ukazují uvolnění zahraničního obchodu s novými členskými zeměmi, širší možnosti kooperace, zvýšení mobility pracovních sil v rozšířené EU a nižší nasycenost vnitřního trhu nových zemí.
- Dolarové ceny ropy nominálně dosahují nejvyšší úrovně v historii. Předpokládáme, že vrchol na úrovni přes 60 USD/barel nastane během 1. pololetí 2006. K velmi pomalému poklesu by mělo dojít až v dalším období. V pozadí je vysoká poptávka v rozvíjejících se asijských ekonomikách.

Pro následující období 2006 - 2008 předpokládáme pozvolné zvyšování dynamiky HDP v EU. K němu by měly přispět i pozitivní impulsy plynoucí z rozšíření EU. Zásadní podmínkou ovšem bude nastartování růstu německé ekonomiky. Ekonomický růst v EU-25 by se měl v těchto letech pohybovat mezi 2 % a 2,4 %. Měl by být dále tažen především čistým exportem a investicemi. Úspěšné strukturální reformy na trhu práce (zejména v Německu) by měly stimulovat akceleraci spotřeby domácností.

Mezi předpoklady scénáře patří stabilita světových komoditních a finančních trhů a obecně politická stabilita v širším regionu včetně absence nepředvídatelných událostí s globálním dopadem (např. akce mezinárodního terorismu).

² Pro přípravu Konvergenčního programu nebylo z technických důvodů možno využít „společných předpokladů o vývoji vnějšího prostředí“ podle Code of Conduct. Jarní prognóza EK, publikovaná v dubnu 2005, je již z pochopitelných důvodů překonaná a předpoklady Podzimní prognózy nebyly v době zpracování programu (září 2005) známy. Proto je makroekonomický scénář doplněn o citlivostní analýzu některých makroindikátorů v závislosti na exogenních veličinách v kapitole 5.

Nejdůležitější exogenní předpoklady o vývoji vnějšího prostředí do roku 2008 shrnuje následující tabulka:

Tabulka 3.1: Předpoklady o vývoji vnějšího prostředí

		Rok 2004	Rok 2005	Rok 2006	Rok 2007	Rok 2008
USD/EUR směnný kurz	(roční průměr)	1,24	1,26	1,24	1,24	1,24
EU-25 HDP	(růst HDP, meziročně, s.c., v %)	2,3	1,5	2,0	2,3	2,4
SRN HDP	(růst HDP, meziročně, s.c., v %)	1,6	1,0	1,4	1,7	2,0
Ceny ropy	(Ropa Brent, USD/barel)	38,3	55,5	60,5	57,8	54,3

Zdroj: Eurostat, MMF, propočty MF ČR

K rizikům scénáře patří zejména možnost dalšího vzestupu cen ropy. V současné fázi cyklu by takový vývoj pravděpodobně zasáhl ekonomický výkon v Evropě více než v jiných oblastech. Analýza citlivosti na exogenní předpoklady je uvedena v kapitole 5.

Z hlediska dopadu na českou ekonomiku rostoucí dynamika HDP a zejména zahraničního obchodu v posledním období napovídá, že se daří využívat výhody ze zapojení do jednotného trhu Unie a ze zlepšování institucionálního prostředí.

Technické předpoklady

Předpoklady o vývoji krátkodobých úrokových sazeb byly zvoleny tak, aby byly konzistentní s plněním inflačního cíle ČNB.

V kurzové oblasti je scénář založen na předpokladu pokračování dlouhodobé tendence k reálné apreciaci směnného kurzu, která probíhá současně s postupem reálné konvergence prakticky nepřetržitě po celé období transformačního procesu. V letech 1998 až 2004 se reálný kurz vůči euru (deflovaný deflátory HDP) zhodnocoval v průměru o více než 4 % ročně. Pro období let 2005 až 2008 uvažujeme s průměrnou reálnou apreciací okolo cca 3 % ročně, což by při nízké inflaci vedlo k prosazení tendence k nominálnímu zhodnocení kurzu CZK/EUR.

Každoročně bude probíhat hodnocení výhledu plnění maastrichtských kritérií ČR a hodnocení míry sladění české ekonomiky s ekonomikami eurozóny. V případě pozitivního výsledku by ČR ke konci sledovaného období mohla vstoupit do kurzového mechanismu ERM II.

3.2 Aktuální makroekonomický vývoj

Aktuální makroekonomický vývoj³ v ČR je možné označit jako pozitivní.

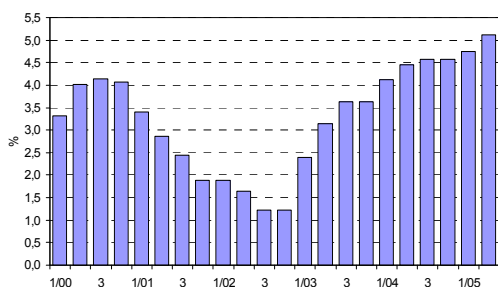
Meziroční růst české ekonomiky se již šest čtvrtletí pohybuje nad úrovní 4 % a ve 2. čtvrtletí 2005 dosáhl 5,1 %. Struktura růstu je z perspektivního pohledu příznivá. Je tažen zejména nárůstem čistého exportu, což se od roku 2004 projevuje v kladném příspěvku zahraničního obchodu k růstu HDP.

Dynamizace růstu má jak strukturální, tak i cyklický charakter. Zejména díky robustnímu zvyšování souhrnné produktivity výrobních faktorů soustavně akceleruje tempo růstu

³ Zpracováno na základě údajů, které byly známy k 15. září 2005.

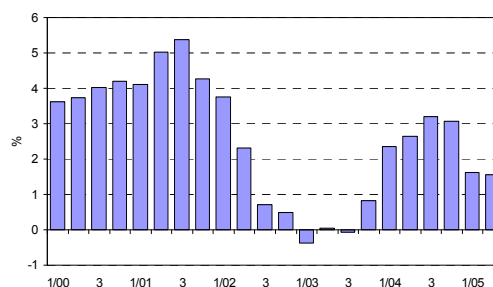
potenciálního produktu, které podle našich propočtů dosáhlo v 2. čtvrtletí 2005 hodnoty 4,2 %. Došlo k uzavření záporné produkční mezery.

Graf 3.1: Reálný HDP
meziroční růst v %

Zdroj: ČSÚ

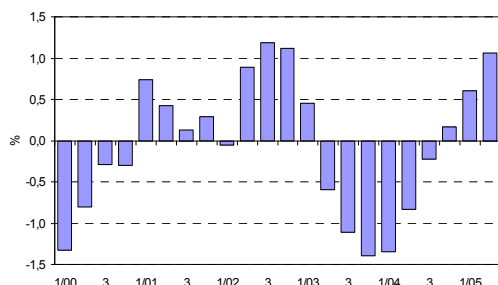
Graf 3.2: Průměrná míra inflace
meziroční růst v %

Nadále pokračuje klidný vývoj spotřebitelských cen. Od počátku roku 2005 se jejich meziroční růst nachází pod 2 %, v srpnu 2005 dosáhl 1,7 % (HICP 1,4 %). Efekty rekordních cen surovin na světových trzích jsou částečně kompenzovány posílením směnného kurzu. Významnou roli hraje i vysoká úroveň konkurenčního prostředí na spotřebitelském trhu.

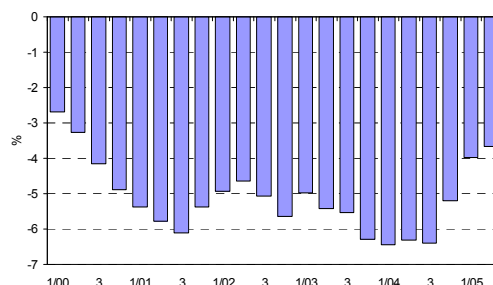
Pozitivní jevy se objevují také na trhu práce. Zaměstnanost (podle VŠPS) se začala po několika letech poklesu ve 4. čtvrtletí 2004 meziročně zvyšovat. Ve 2. čtvrtletí 2005 dosáhl její růst 1,1 %, přičemž nejvýraznější byl ve stavebnictví, zpracovatelském průmyslu, školství a zdravotnictví. Nadále pokračuje dynamický růst produktivity práce okolo 4 % ročně. Míra nezaměstnanosti po sezónním očištění dosáhla vrcholu v 1. čtvrtletí 2004 na úrovni 8,4 %, od té doby mírně klesá. Zůstává otázkou, do jaké míry jde o cyklický vývoj vyplývající ze zpožděných efektů uzavírání záporné produkční mezery a v jakém rozsahu se do něj promítá zlepšování strukturálních charakteristik trhu práce a opatření aktivní politiky zaměstnanosti.

Graf 3.3: Zaměstnanost (podle VŠPS)
meziroční růst v %

Zdroj: ČSÚ, ČNB

Graf 3.4: Běžný účet / HDP
v %

Vnější rovnováha, vyjádřená podílem salda běžného účtu na HDP v klouzavých ročních úhrnech, se zlepšuje od 3. čtvrtletí 2004. Ve 2. čtvrtletí 2005 dosáhl deficit běžného účtu 3,7 % HDP. Hlavním faktorem je bezprecedentní zlepšení obchodní bilance v důsledku zjednodušení procedur zahraničního obchodu po vstupu do EU a dokončení některých významných proexportně orientovaných investic. Saldo obchodní bilance, které ještě ke konci

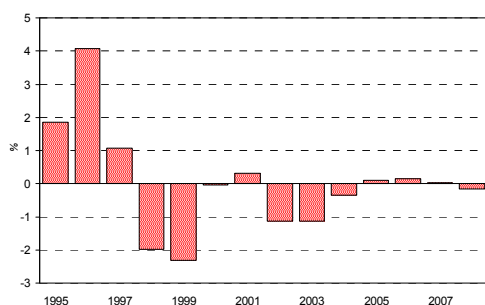
roku 2003 bylo v podílu na HDP v deficitu 2,7 %, se i přes vysoké ceny ropy dostalo ve 2. čtvrtletí 2005 do přebytku ve výši 1,0 % HDP.

3.3 Střednědobý scénář

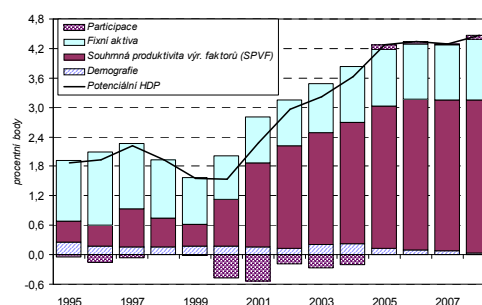
Potenciální produkt a pozice v ekonomickém cyklu

Podle našeho odhadu založeného na Cobb-Douglasově produkční funkci⁴ dochází od roku 2000 k výrazné akceleraci tempa růstu potenciálního produktu (z 1,5 % v roce 2000 na odhadovaných 4,3 % v roce 2005). Hlavním faktorem je zrychlení růstu trendové složky souhrnné produktivity výrobních faktorů (SPVF). Současně se na počátku roku 2005 uzavřela záporná produkční mezera.

Graf 3.5: Produkční mezera

Graf 3.6: Růst potenciálního produktu

Zdroj: propočty MF ČR

V souladu s principem nutné opatrnosti nepovažujeme udržení takovéto akcelerace růstu ekonomického potenciálu ve sledovaném horizontu za možné. Proto je scénář programu založen na předpokladu, že se tempo potenciálního růstu mírně zvýší a dosáhne úrovně 4,5 % v roce 2008 vlivem vyššího příspěvku SPVF. Růst produktivity by měl vycházet zejména ze zlepšování institucionálních parametrů ekonomiky a kvality podnikatelského prostředí a ze zavádění nových technologií spojených s přílivem přímých zahraničních investic.

Stabilní zůstávají příspěvky zásoby fixních aktiv a objemu práce. Snižující se přínos demografického vývoje bude kompenzován rostoucí mírou participace, podpořenou navrhovaným poklesem přímého zdanění nízkou- a středněpříjmových skupin obyvatelstva.

Růstová trajektorie potenciálního produktu implikuje pokračování procesu reálné konvergence k ekonomické úrovni států EU.

Realizace reformy veřejných financí i opatření strukturálních politik by mohly pomoci urychlit tempo růstu potenciálního produktu nad projektovanou dynamiku, současně však existují i nezanedbatelná rizika opačným směrem vyplývající z možných dlouhodobých problémů na komoditních trzích či na trzích našich obchodních partnerů.

⁴ Propočty potenciálního produktu a produkční mezery jsou prozatím prováděny pomocí národní metodologie, popsané v Představném hospodářském programu z roku 2002. Hlavním rozdílem proti metodě Evropské komise, významným pro interpretaci výsledků, je použití klauzule „nulového součtu produkčních mezer v čase“.

Předpokládáme, že v následujících letech budou makroekonomické politiky i fungování automatických fiskálních stabilizátorů natolik pružné, že se nebude opakovat vysoká volatilita ekonomického cyklu z devadesátých let a že se ekonomika bude pohybovat v blízkosti svého potenciálu. Při projektovaných tempech růstu HDP by tak nemělo dojít ke vzniku výrazně kladné produkční mezery.

HDP a strana poptávky

Reálný růst HDP se bude v horizontu do roku 2008 pohybovat okolo 4,5 % s postupnou dynamizací domácí poptávky a pozitivním, i když klesajícím, příspěvkem salda zahraničního obchodu.

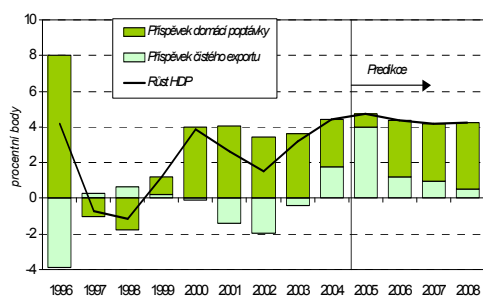
Tabulka 3.2: Ekonomický růst (úroveň v mld. CZK, přírůstek v %)

	kód ESA	Rok 2004 úroveň	Rok 2004 přírůstek	Rok 2005 přírůstek	Rok 2006 přírůstek	Rok 2007 přírůstek	Rok 2008 přírůstek
1. Reálný HDP	B1*g	2669	4,4	4,8	4,4	4,2	4,3
2. Nominální HDP	B1*g	2750	7,6	5,7	6,7	7,0	7,4
Složky reálného HDP							
3. Výdaje na konečnou spotřebu domácností	P3	1343	2,1	2,3	3,5	3,6	3,6
4. Výdaje na konečnou spotřebu vládních institucí	P3	592	-2,0	-0,6	-0,2	-0,5	-0,5
5. Hrubá tvorba fixního kapitálu	P51	737	7,6	2,8	3,4	4,8	7,5
6. Změna stavu zásob a čisté pořízení cenností jako % HDP	P52+P53	9	0,3	-0,4	0,3	0,6	0,7
7. Vývoz zboží a služeb	P6	1938	21,9	9,5	10,2	9,8	10,0
8. Dovoz zboží a služeb	P7	1950	18,4	3,9	8,8	8,9	9,8
Příspěvek k růstu HDP v %							
9. Domácí poptávka (efektivní)			2,6	1,8	2,6	2,9	3,6
10. Změna stavu zásob a čisté pořízení cenností	P52+P53		0,1	-1,0	0,6	0,3	0,2
11. Saldo dovozu a vývozu zboží a služeb	B11		1,7	4,0	1,2	1,0	0,6

Zdroj: ČSÚ- čtvrtletní národní účty, propočty MF ČR

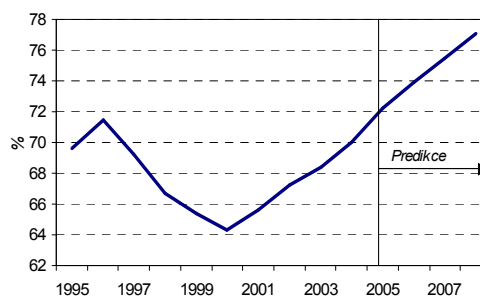
Negativně budou na růst ekonomiky působit především vysoké ceny ropy a jen pomalý růst nejvýznamnějších exportních trhů. V nejbližším období budou rovněž odeznívat jednorázové efekty plynoucí ze vstupu ČR do EU. Pokračující začleňování do EU však bude i nadále prorůstovým faktorem. Očekáváme pokračování procesu vyrovnávání ekonomické úrovně se sousedními vyspělými státy EU. Ekonomická úroveň ČR (HDP na obyvatele v přepočtu podle parity kupní síly) v porovnání s EU-25 se podle tohoto scénáře proti roku 2004 zvýší o cca 7 procentních bodů na cca 77 % v roce 2008.

Graf 3.7: Rozklad růstu HDP

Zdroje: ČSÚ- čtvrtletní národní účty, Eurostat, propočty MF ČR

Graf 3.8: HDP v paritě na hlavu (EU-25 = 100)

Růst spotřeby domácností (včetně neziskových institucí) se po vysoké dynamice v roce 2003 (4,6 %) v letech 2004 a 2005 výrazně zpomalil ke 2 %. Nízké úrokové sazby podporují tendence domácností investovat do nákupu vlastního bydlení, což jim odčerpává část disponibilních příjmů. Meziroční růst objemu hypotečních úvěrů o více než třetinu zvyšuje dlouhodobě dluhovou zátěž domácností a snižuje tempo růstu výdajů na konečnou spotřebu. V následujících letech by výdaje domácností na spotřebu měly růst mírně podproporcionálně k růstu HDP. Pomalejší růst jednotkových nákladů práce oproti růstu deflátoru HDP by měl umožnit zvyšování ekonomického výkonu v prostředí charakterizovaném nízkými domácími inflačními tlaky a zlepšením ekonomické situace podnikové sféry.

Spotřeba vlády v roce 2004 a 2005 klesala a i v budoucnu by měla reálně stagnovat či mírně klesat. Reforma veřejných financí povede k úspornému chování vládních institucí jak z hlediska zaměstnanosti ve vládním sektoru, tak i nákupů zboží a služeb.

Vrcholu investiční aktivity bylo dosaženo v roce 2004. Po určitém zpomalení v letech 2005 a 2006 by mělo dojít k obnovení dynamiky a předstihu před tempem růstu HDP hlavně v důsledku pokračujícího přílivu přímých zahraničních investic, který odráží vysokou atraktivitu české ekonomiky pro zahraniční investory. Předpokládáme, že zahraniční vlastníci v ČR reinvestují podstatnou část zisků a nové kapacity budou převážně proexportně orientovány. Současně očekáváme i zvýšení investiční aktivity domácích firem. Rizikem pro rychlé obnovení vysoké dynamiky investic je možné zhoršení finanční situace podnikové sféry vlivem vysokých nákladů na energetické vstupy.

V letech 2007 a zejména 2008 v rámci nové Finanční perspektivy by se měly výrazně zvýšit příspěvky ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti. Společně s kofinancováním z veřejných rozpočtů poplynou převážně do budování infrastruktury. V souvislosti s tím však očekáváme, že tyto investice částečně nahradí projekty, které by byly financovány z tuzemských prostředků.

Příspěvek obchodní bilance zboží a služeb ve stálých cenách k růstu HDP od roku 2004 dosahuje kladných hodnot. V roce 2005 by měl dosáhnout úrovně kolem 4,0 p.b., což je nejen rekordní úroveň v české historii, ale i ojedinělá hodnota v mezinárodním porovnání. S pozitivním příspěvkem počítáme v celém období do roku 2008. Jeho velikost bude záviset na splnění předpokladů o vývoji vnějšího prostředí, na náběhu nových technologických celků a na vývoji domácí poptávky.

Ceny

Českou ekonomiku je od konce devadesátých let možné považovat za nízkoinflační. Projevuje se zde pozitivní vliv režimu cílování inflace, který usměrňuje inflační očekávání ekonomických subjektů.

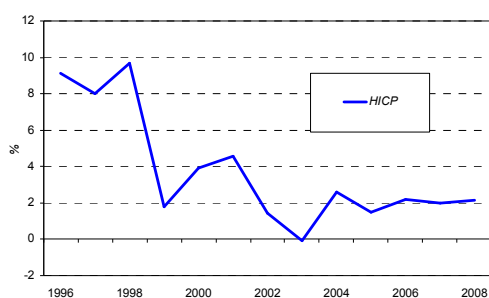
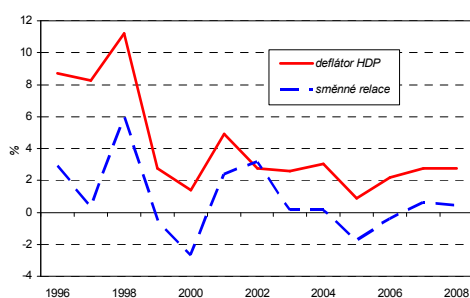
Od počátku roku 2005 se meziroční růst spotřebitelských cen nachází pod 2 %. Zrychlení inflace očekáváme až ve druhé polovině roku, a to především v souvislosti s vývojem cen benzínu a nafty, další úpravou spotřební daně z tabákových výrobků a zvýšením regulovaných cen plynu.

Tabulka 3.3: Ceny zboží a služeb

	Rok 2004	Rok 2005	Rok 2006	Rok 2007	Rok 2008
Procentní změna					
HICP	2,6	1,5	2,2	2,0	2,1
Míra inflace (CPI)	2,8	1,9	2,5	2,3	2,5
Deflátor HDP	3,0	0,9	2,2	2,8	3,0
Deflátor spotřeby domácností	2,7	1,5	2,4	2,3	2,9

Zdroj: ČSÚ- cenová statistika a čtvrtletní národní účty, propočty MF ČR

Pro rok 2005 odhadujeme průměrnou míru inflace okolo 1,9 % při příspěvku administrativních cenových opatření k meziročnímu růstu spotřebitelských cen ve výši 2,0 p.b. V letech 2006 až 2008 by se cenový růst měl pohybovat okolo 2,5 %, tedy pod hranicí inflačního cíle ČNB v rámci tolerované odchylky.

Graf 3.9: Spotřebitelské ceny
meziroční růst v %Graf 3.10: Deflátor HDP a směnné relace
meziroční růst v %

Zdroje: ČSÚ- cenová statistika a čtvrtletní národní účty, propočty MF ČR

Tato predikce je založena na výše uvedených exogenních předpokladech a na plynulém neinflačním nárůstu úplných jednotkových nákladů práce. V roce 2008 by měla být inflace navíc ovlivněna i předpokládaným ukončením platnosti výjimek v oblastech spotřební daně z cigaret a DPH. Otevřenou otázkou zůstává výše DPH u staveb pro bydlení.

Implicitní deflátor HDP vzrostl v roce 2004 podle revidovaných údajů o 3,0 %. Od 3. čtvrtletí 2004 však dochází vlivem nárůstu cen dovážených surovin k meziročnímu poklesu směnných relací, jež zpomalují růst deflátoru HDP. Odhad pro rok 2005 je okolo 0,9 %, což se projevuje i ve zpomalení dynamiky nominálního HDP proti tempu v roce 2004. V následujících letech by za předpokladu poklesu korunových cen ropy měl růst deflátoru HDP mírně předstihovat průměrnou míru inflace ze spotřebitelských cen. Projeví se zde opět zlepšování směnných relací v zahraničním obchodě díky nárůstu dosahovaných vývozních cen.

Trh práce a mzdy

Na trhu práce došlo od počátku roku 2005 k zastavení setrvalého poklesu míry zaměstnanosti, a dokonce již lze pozorovat pomalý růst tohoto ukazatele. Obdobný vývoj vykazuje i míra participace. Také v případě míry nezaměstnanosti lze zaznamenat změnu trendu směrem k jejímu pozvolnému snižování.

Nezaměstnanost má zejména strukturální charakter, což se projevuje růstem dlouhodobé složky a regionálních rozdílů. To má negativní dopady jak na sociální soudržnost společnosti tak i na hospodaření veřejných rozpočtů.

Tabulka 3.4: Zaměstnanost a mzdy

	Rok 2004	Rok 2005	Rok 2006	Rok 2007	Rok 2008
Procentní změna					
Zaměstnanost (VŠPS)	-0,6	0,9	0,8	0,5	0,4
Náhrady zaměstnancům	6,5	5,2	5,3	6,0	6,5
Průměrná reálná makroekonomická mzda 1)	2,2	1,6	1,9	3,2	3,8
Úplné jednotkové náklady práce 2)	0,9	0,4	0,9	1,8	2,1
Poměrové ukazatele v procentech					
Míra nezaměstnanosti VŠPS	8,3	7,9	7,4	7,1	6,9
Míra zaměstnanosti 3)	64,9	65,4	65,8	66,0	66,2
Míra participace 4)	70,8	70,9	71,0	71,0	71,1

1) Objem mezd a platů připadající na 1 zaměstnance (podle VŠPS) deflovaný indexem spotřebitelských cen

2) Objem nominálních náhrad zaměstnancům na jednotku reálného HDP

3) Podíl celkové zaměstnanosti na počtu osob ve věku 15-64 let

4) Podíl pracovní síly na počtu osob ve věku 15-64 let

Zdroj: ČSÚ- statistika zaměstnanosti a čtvrtletní národní účty, propočty MF ČR

V současné době je již připravováno několik reformních opatření, která částečně reagují na uvedené problémy (viz Box 2.2).

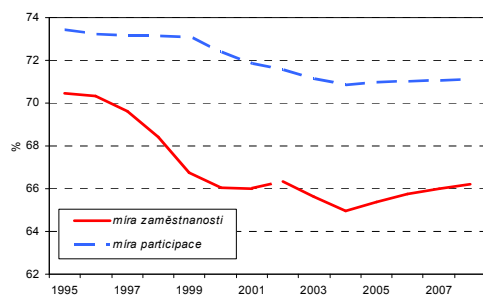
Poptávková strana trhu práce bude nadále ovlivňována především vysokým ekonomickým růstem. Ten již nyní způsobil obrácení trendu zaměstnanosti a do budoucna by měl prostřednictvím rozvoje malého a středního podnikání generovat další pracovní místa. Počet nových pracovních míst vytvořených v rámci přílivu přímých zahraničních investic není sice natolik vysoký, aby způsobil na trhu práce výraznější zvraty, avšak je nutné zdůraznit jeho pozitivní dopady ve formě nepřímých efektů spojených se zapojováním domácích firem jako subdodavatelů.

Negativně bude na trh práce působit i nadále restrukturalizační proces, který se projevuje tlakem na zvyšování produktivity práce a je spojen s rušením neefektivních provozů. Propuštění zaměstnanci pak na trhu práce čelí změněným kvalifikačním požadavkům, což vytváří problémy jak regionální povahy tak i v oblasti dlouhodobé nezaměstnanosti.

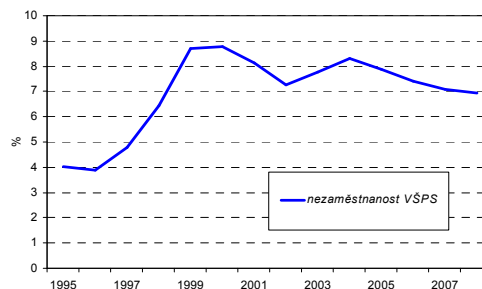
Za předpokladu, že se podaří prosadit příslušná opatření strukturálních politik a stávající růst HDP bude i nadále překračovat 4 %, lze očekávat pozvolný růst zaměstnanosti⁵ spojený s poklesem míry nezaměstnanosti, která by v roce 2008 mohla dosáhnout 7 %. Případné odkládání realizace potřebných reforem by však mělo negativní dopady na ekonomický růst vyplývající z nedostatečné pružnosti trhu práce.

⁵ Národní program reforem je v tomto aspektu ambicióznější a stanovil si cíl 66,4 %.

Graf 3.11: Míra zaměstnanosti a participace

Graf 3.12: Míra nezaměstnanosti

Pozn.: Míra zaměstnanosti i nezaměstnanosti v VŠPS je mezi roky 2001 a 2002 nesrovnatelná vzhledem k metodickým změnám.

Zdroje: ČSÚ- statistika zaměstnanosti, propočty MF ČR

Mzdová úroveň v současné době kopíruje růst produktivity práce a tudíž nenarušuje makroekonomickou stabilitu české ekonomiky. V případě mzdového vývoje předpokládáme pozvolnou akceleraci růstu průměrné mzdy z 5 na 7 %. Tempo růstu úplných jednotkových nákladů práce by se mělo zvýšit z 0,4 % v roce 2005 až na 2,1 % v roce 2008, což by nemělo zakládat mzdově inflační tlaky. Během sledovaného období nepředpokládáme výraznější změny v počtu odpracovaných hodin na jednoho pracovníka. Růst produktivity práce by se měl pohybovat v intervalu 3,6 až 3,9 % ročně.

3.4 Vztahy k zahraničí a sektorové bilance ⁶

Záporné saldo čistých půjček dosáhlo vrcholu v roce 2003 ve výši 6,2 % HDP. V roce 2004 došlo k jeho snížení na 5,2 % HDP zejména díky zlepšení bilance zboží.

Deficit bilance zboží se od maxima ve 2. čtvrtletí 2001 plynule snižoval. K výrazné akceleraci této tendence došlo po vstupu ČR do EU v květnu 2004. V dubnu 2005 se obchodní bilance dostala do přebytku, a to i přes vysoké a stále rostoucí ceny minerálních paliv. Zvyšování exportní výkonnosti při pomalém ekonomickém růstu v zemích eurozóny, a zejména v Německu, kam směřuje rozhodující část vývozu, prokazuje zlepšení konkurenceschopnosti domácích výrobců. Významně se projevují nové kapacity s velkým vývozním potenciálem, hlavně v oblasti automobilového průmyslu a informačních a komunikačních technologií, i substituce dovážených meziproductů tuzemskými.

⁶ Podle požadavků „Code of Conduct“ je tato kapitola zpracována v metodologii národních účtů, která na základě vztahu mezi investicemi a úsporami umožňuje přebytek či deficit ve vztazích k zahraničí beze zbytku rozdělit mezi jednotlivé ekonomické sektory. Od analogické běžně používané metodologie běžného účtu platební bilance se liší jednak odlišným zatříděním některých položek, jednak tím, že navíc zahrnuje některé jevy (kapitálové transfery, pořízení nevyráběných nefinančních aktiv).

Tabulka 3.5: Čisté půjčky / výpůjčky

	Rok 2004	Rok 2005	Rok 2006	Rok 2007	Rok 2008
v % HDP					
Bilance zboží	-0,8	1,7	2,4	3,6	4,2
- minerální paliva (SITC 3)	-2,6	-3,6	-4,1	-3,5	-3,0
- ostatní zboží	1,8	5,3	6,5	7,2	7,2
Bilance služeb	0,5	0,5	0,4	0,4	0,5
Bilance zboží a služeb	-0,3	2,1	2,8	4,1	4,7
Bilance primárních důchodů	-4,9	-5,6	-5,8	-6,0	-6,1
Bilance transferů	0,1	0,8	0,7	0,8	1,0
Bilance primárních důchodů a transferů	-4,8	-4,8	-5,2	-5,2	-5,0
Kapitálové transfery	0,2	0,2	0,4	0,7	1,3
Čisté pořízení nevyráběných aktiv ¹⁾	-0,1	-0,2	-0,2	-0,2	-0,2
Čisté půjčky/výpůjčky (B.9)	-5,2	-2,6	-2,2	-0,6	0,8
Čisté půjčky/výpůjčky soukromého sektoru	-2,2	2,2	1,6	2,7	3,5
- domácností	0,5	0,1	-0,2	-0,5	-0,5
- finančních a nefinančních podniků	-2,7	2,0	1,8	3,2	4,0
Čisté půjčky/výpůjčky vládního sektoru	-3,0	-4,8	-3,8	-3,3	-2,7

1) např. platby za licence, patenty a obchodní značky

Zdroj: ČSÚ- roční národní účty, propočty MF ČR

Tendence k dalšímu zlepšování bilance zboží bude tažena přebytkem nepalivové části bilance, který by měl dosáhnout v roce 2007 úrovně 7 % HDP. Pro konkurenceschopnost českého vývozu bude klíčové stabilní nízkoinflační prostředí a vývoj mezd odpovídající rovnovážnému zhodnocování reálného směnného kurzu.

U bilance služeb očekáváme stabilní přebytek v podílu na HDP s pokračujícím zlepšováním salda v oblasti dopravy a turistiky a zhoršováním u tzv. ostatních služeb.

Nejvýznamnější zápornou položkou čistých půjček je a bude zhoršující se bilance primárních důchodů, kde se promítají zejména rostoucí toky repatriovaných a reinvestovaných zisků zahraničních investorů.

Bilance běžných i kapitálových transferů bude zejména v letech 2007 a 2008 pozitivně ovlivněna saldem finančních toků z EU v rámci příspěvků ze strukturálních fondů, Fondu soudržnosti a na podporu zemědělství a rozvoje venkova.

Jako výsledek očekáváme postupné snižování deficitu čistých půjček tak, že by v roce 2008 mohlo být poprvé v historii ČR dosaženo přebytku.

Z hlediska příspěvku jednotlivých sektorů k čistým půjčkám v ekonomice by se měla zlepšovat pozice vládního sektoru vlivem opatření popsaných v následujících kapitolách. Pozice domácností se dostane do deficitu vzhledem k nárůstu investic do bydlení, které budou vyšší oproti tvorbě úspor. Hlavní zlepšení je možné očekávat v sektoru finančních a nefinančních institucí.

3.5 Růstové implikace strukturálních reforem

Program v sobě obsahuje vyhodnocené efekty schválených reformních opatření v souladu s Národním programem reforem, případně odhadované efekty opatření, jejichž schválení je velmi pravděpodobné (např. návrh nové Finanční perspektivy EU na roky 2007 až 2013).

Základní strukturální reformy, tak jak jsou definovány v „Code of Conduct“ (tedy zejména důchodová reforma a reforma zdravotní péče), jsou v současné době v ČR ve stadiu úvah a diskusí a proto jejich obsah, forma ani načasování nejsou ještě zdaleka známy. Jejich makroekonomické dopady proto není možné kvantifikovat a zahrnout do programu.

4 Hospodaření vládního sektoru – deficit a dluh

4.1 Strategie vládní rozpočtové politiky

ČR nadále vykazuje nadměrné rozpočtové deficity, které jsou překážkou na cestě ke splnění Maastrichtských kritérií. Ve svém programovém prohlášení se nová vláda, ustavená v květnu 2005, přihlásila ke strategii snižování rozpočtových deficitů a důslednému dodržování Konvergenčního programu.

Reforma veřejných financí, schválená v roce 2003 a implementovaná v roce 2004, obsahovala soubor opatření zaměřených jak na posílení příjmové strany, tak na dosažení výdajových úspor. Vláda v souladu s přijatou Konceptí reformy veřejných rozpočtů pokračuje ve snižování schodku veřejných rozpočtů tak, aby od roku 2008 schodek konsolidovaných veřejných rozpočtů nepřekročil 3 % HDP.

Významným pilířem rozpočtové politiky bude i nadále institut závazných střednědobých výdajových rámců. Ty stanovují maximální objem výdajů centrální vlády na tříleté období, který odpovídá stanovenému fiskálnímu cíli. Výdajové rámce současně umožňují identifikovat objem úspor nezbytných k zajištění cíle či vyhodnocovat úspěšnost vlády při snižování výdajů.

4.2 Střednědobé cíle rozpočtové politiky

V horizontu předkládaného Konvergenčního programu ČR odstraní nadměrný schodek veřejných rozpočtů. V roce 2008 by měl schodek veřejných rozpočtů klesnout bezpečně pod 3 % HDP. Tento krok je nejvyšší prioritou v oblasti rozpočtové politiky a vládní politiky vůbec. Program předpokládá postupné snižování deficitu vládního sektoru na 3,8 % HDP v roce 2006, 3,3 % v roce 2007 a 2,7 % HDP v roce 2008.

Nástrojem k implementaci fiskálních cílů by mělo být dodržování závazných výdajových rámců. Jejich plnění bude podporovat výdajově orientovanou fiskální konsolidaci, nepovede ke konfliktu s vestavěnými stabilizátory a zvýší transparentnost a kredibilitu rozpočtového procesu.

Tabulka 4.1: Deficit podle subsektorů

v % HDP	kód ESA	Rok 2004	Rok 2005 (1)	Rok 2006 (2)	Rok 2007 (2)	Rok 2008 (2)
Čisté půjčky (B9) podle subsektorů						
Vládní instituce	S.13	-3,0	-4,8	-3,8	-3,3	-2,7
Ústřední vládní instituce	S.1311	-3,0	-4,9	-3,5	-3,0	-2,4
Místní vládní instituce	S.1313	-0,1	-0,1	-0,3	-0,3	-0,3
Fondy sociálního zabezpečení	S.1314	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0

(1) Odhad

(2) Trendové hodnoty nebo průměry za období

Zdroj: MF ČR

Odstranění nadměrného deficitu je pouze prvním krokem na cestě ke střednědobému cíli konzistentnímu s fiskálními pravidly Evropské unie. Fiskální pravidla Paktu stability a růstu podporují středně - a dlouhodobou orientaci veřejných rozpočtů. ČR bude usilovat o brzké dosažení takové střednědobé pozice veřejných financí, při níž plnění 3% kritéria Paktu stability a růstu nebude v průběhu cyklu ohrožována standardními fluktuacemi výstupu kolem své potenciální úrovně. Meziroční ukrajování deficitu veřejných rozpočtů o 0,5 p.b. je považováno za vhodnou a přiměřenou trajektorii k dosažení střednědobého cíle.

V souladu s modifikacemi v ustanoveních Paktu stability a růstu se ČR - vzhledem ke svému nadprůměrnému ekonomickému růstu a relativně nízké úrovni veřejného dluhu - může řadit mezi země, jejichž střednědobý cíl deficitu veřejných rozpočtů se pohybuje na úrovni 1 % HDP. Tohoto operativního cíle by mohla ČR dosáhnout do roku 2012. Rozpočtový vývoj bude ale v dlouhodobějším horizontu souviset s nutností připravit se na proces stárnutí populace. Trajektorie směřování ke střednědobému cíli může být narušena pouze v případě zásadních strukturálních reforem s přímými rozpočtovými náklady, jakou by v budoucnu mohla být reforma penzijního systému.

4.3 Hospodaření vládního sektoru v letech 2004 – 2006

Rok 2004

Loňský Konvergenční program očekával deficit v roce 2004 ve výši 5,2 % HDP, avšak podle posledních odhadů činil deficit vládního sektoru pouze 3,0 % HDP (83,5 mld Kč). Tento vývoj byl poznamenán legislativní změnou rozpočtových pravidel, která poprvé umožnila v neomezené výši převod nevyčerpaných prostředků organizačních složek státu do rezervních fondů. Částka činila 29,0 mld. Kč (cca 1,1 % HDP) a uspořené prostředky mohou být použity pro posílení výdajů v dalších letech. Takto vysoký a neočekávaný převod nevyčerpaných prostředků zkomplikoval odhad vývoje deficitu vládního sektoru. Převod prostředků do rezervních fondů současně vytvořil potenciál pro zvýšení výdajů a deficitu v roce 2005 nad rozpočtové záměry vlády.

Celkové daňové příjmy konsolidovaných veřejných rozpočtů v roce 2004 přesáhly o 11,7 mld. Kč (0,4 % HDP) rozpočtované daňové příjmy. Vyšší daňové příjmy v kombinaci s celkově nižšími výdaji (v důsledku nečerpání rozpočtových alokací kapitol státního rozpočtu) a reklasifikace státní záruky⁷ ve prospěch ČNB z roku 2004 do roku 1997 ve výši 22,5 mld. Kč (0,8 % HDP) přispěly ke snížení deficitu z plánovaných 5,2 % HDP na 3,0 % HDP. Díky těmto mimořádným faktorům skončilo hospodaření vládního sektoru výrazně lépe v porovnání s původními rozpočtovými plány.

Rok 2005

Minulý Konvergenční program počítal na rok 2005 s deficitem ve výši 4,7 % HDP. V březnových notifikacích byl změněn odhad deficitu na 5,0 % HDP. V podzimní notifikaci pak odhadovalo Ministerstvo financí (MF) deficit na 140,5 mld. Kč (4,8 % HDP). Po očištění zářijového odhadu vládního deficitu o mimořádné operace (viz Box 4.1), které nebyly zohledněny při zpracování loňského programu, by byl vládní deficit o 1,1 p.b. nižší – tedy 3,7 % HDP. Hospodářský růst doprovázený růstem daňových výnosů a pomalejším čerpáním

⁷ Jde o rozhodnutí Eurostatu v rámci notifikací vládního dluhu a deficitu z března 2005.

rozpočtovaných výdajů pozitivně působí na vývoj rozpočtového deficitu, což vytváří předpoklady pro lepší než cílený výsledek hospodaření veřejných rozpočtů.

Box 4.1: Mimořádné operace veřejných rozpočtů v roce 2005⁸

- Zachycení nedobytné pohledávky v Sýrii ve výši 18,7 mld. Kč (0,6 % HDP)
- Dodávka vojenské techniky pro armádu jako forma splátky ruského dluhu zvýšila deficit vládního sektoru o 3,3 mld. Kč (0,1 % HDP).
- Změna účetního zachycení pronájmu letounů Grippen, kdy po březnových notifikacích vládního deficitu a dluhu bylo definitivně rozhodnuto o plném zachycení této operace v roce 2005. V důsledku toho se deficit zvýšil o 9,6 mld. Kč (0,3 % HDP).

Příznivé daňové plnění je ovlivněno především daní z příjmů právnických osob a příjmy ze spotřebních daní (zvýšováním sazeb spotřební daně z tabáku a zlepšením správy spotřebních daní). Vyšší než rozpočtované příjmy z daně z příjmů právnických osob jsou důsledkem akcelerace hospodářského růstu a pozitivního vývoje zisků velkých korporací. Nárůst výnosu ze spotřebních daní souvisí se zvýšením tranzitu přepravy zboží přes území ČR. Očekávaný nárůst daňového inkasa oproti plánu činí přibližně 25,5 mld. Kč (0,9 % HDP). Odhad daňových příjmů na rok 2005 byl komplikován komplexními změnami ve struktuře zdanění, jejichž dopad lze jen obtížně kvantifikovat s dostatečnou přesností.

Nárůst daňových příjmů nelze vysvětlit cyklickým vývojem ekonomiky. Daňové příjmy se v posledních dvou letech strukturálně zvýšily, což má dvě příčiny. První lze spatřovat ve skutečnosti, že došlo k významné úpravě odhadu růstu potenciálního produktu směrem nahoru. Druhou příčinou je změna struktury daní vyplývající z řady opatření přijatých v rámci reformy veřejných financí (blíže Konvergenční program, listopad 2004), která úrovně zvýšila daňové výnosy nad rozpočtové plány.

Na výdajové straně existovalo v souvislosti s převodem nečerpaných prostředků z roku 2004 riziko, že bude výrazně překročen plán výdajů na rok 2005. Kapitoly převedly do roku 2005 nevyčerpané prostředky ve výši 24,9 mld. Kč, které mohly použít na dodatečné výdaje. Pokladní plnění SR ale vypovídá o tom, že kapitoly nevyšší své výdaje nad rozpočet roku 2005. Tvorba rezervních fondů v předpokládané výši 20,3 mld. tak bude zhruba odpovídat čerpání převedených prostředků z roku 2004 a dopad na saldo bude v roce 2005 téměř neutrální (4,6 mld, tj. 0,15 % HDP).

Za tři čtvrtletí tohoto roku dosahovalo čerpání výdajů státního rozpočtu cca 68,5 %, což zhruba odpovídá úrovni čerpání loňského roku. Nižší čerpání vykazuje zejména dluhová služba. V oblasti sociálních dávek byl zaznamenán smíšený vývoj. Na jedné straně se projevuje nižší čerpání dávek státní sociální podpory a ostatních sociálních dávek. Úspory v této oblasti jsou ale kompenzovány překročením výdajů na důchody, nemocenské dávky a dávky sociální péče.

⁸ Viz závěry EDP mise Eurostatu, srpen 2005

Rok 2006

Plánovaný deficit veřejných rozpočtů pro rok 2006 činí 3,8 % HDP. Tento odhad je založen na pokračování dynamického růstu české ekonomiky. Velmi pozitivní strukturální vývoj daňových příjmů podpoří konsolidaci veřejných rozpočtů a umožní snižování deficitu vládního sektoru.

I v roce 2006 očekává MF pokračování příznivého vývoje daňových příjmů. Projeví se efekt vyšší daňové základny z roku 2005 a autonomní vývoj daní významně převýší objem daní prognózovaný v loňském roce při přípravě střednědobého fiskálního rámce. Vzhledem k připravovaným legislativním změnám daně z příjmu fyzických osob (snížení sazby, rozšíření pásem a nahrazení odčitatelných položek slevami na dani) lze očekávat pokles příjmů z daní. Složená daňová kvóta by tak po promítnutí aktivních opatření měla klesnout.

Strukturální zvýšení daňových příjmů usnadnilo plnění fiskálních cílů. Tento vývoj oslabil potřebu výraznějších výdajových úspor ve volebním roce. ČR bude schopna plnit cíle Konvergenčního programu i přes skutečnost, že nebyly implementovány některé výdajové úspory. Nepodařilo se realizovat všechna výdajová opatření navržená ministrem financí, jež byla specifikována v předešlém programu (snížení výdajů na dávky sociální péče, státní sociální podporu, zmrazení platu ústavních činitelů, soudců a poslanců, plošné omezení výdajů kapitol).⁹

V návrhu státního rozpočtu se počítá s překročením výdajového rámce centrální vlády v roce 2006 oproti výdajovému rámci schválenému usnesením Poslanecké sněmovny. Výdajový rámec centrální vlády byl navýšen o 24,3 mld. (0,8 % HDP). Díky očekávanému vyššímu výběru daní ale nebudou překročeny hodnoty deficitu vládního sektoru, ke kterým se ČR zavázala.

Toto zvýšení umožnilo vládě realizovat vyšší valorizaci důchodů nad rámec uvažované v koncepci reformy veřejných financí. V oblasti státní sociální podpory se počítá s růstem dávek v souvislosti s plánovaným zvýšením částek životního minima. Vláda také plánuje navýšit sociální dávky vyplácené rodinám s dětmi v reakci na oživení porodnosti v ČR. Tato opatření povedou k růstu podílu sociálních mandatorních výdajů. S vyššími prostředky se počítá také v oblasti aktivní politiky zaměstnanosti, zaměstnávání zdravotně postižených občanů a ochrany životního prostředí.

V roce 2006 nadále pokračuje racionalizace počtu zaměstnanců centrální vlády. Z plánované redukce mezi roky 2004-2006 o přibližně 29 tis. funkčních míst se v roce 2006 bude realizovat 13,2 % z tohoto celkového snížení. Počet funkčních míst oproti roku 2005 klesne o 3,9 tisíce míst (o 0,83 %).¹⁰ Z celkového plánu snížení počtu funkčních míst tak dojde k redukci o 16,6 tis., tj. přibližně o 56 % plánované změny.

⁹ Konvergenční program ČR, podzim 2004, str. 42, tab. 6.2 – *Dodatečná výdajová opatření navržená ministrem financí*

¹⁰ *Po započtení převodu regionálního školství územních celků. Tyto byly v roce 2005 vyvedeny a v roce 2006 opět zařazeny do centrální vlády.*

Tabulka 4.2: Saldo vládního sektoru podle subsektorů

v % HDP	kód ESA	Rok 2001	Rok 2002	Rok 2003	Rok 2004 (1)	Rok 2005 (1)	Rok 2006 (2)
Čisté půjčky (EDP B9) podle subsektorů							
Vládní instituce	S.13	-5,9	-6,8	-12,0	-3,0	-4,8	-3,8
Ústřední vládní instituce	S.1311	-5,6	-6,3	-11,6	-3,0	-4,9	-3,5
Místní vládní instituce	S.1313	-0,3	-0,2	-0,3	-0,1	-0,1	-0,3
Fondy sociálního zabezpečení	S.1314	0,0	-0,2	-0,1	0,0	0,1	0,0

(1) Notifikace (září 2005)

Zdroj: MF ČR

4.4 Cyklicky očištěné saldo a charakter fiskální politiky

V horizontu předkládaného Konvergenčního programu se bude česká ekonomika pohybovat v blízkosti svého potenciálu. Mezera produktu bude mírně pozitivní v letech 2005 a 2006. Již v roce 2008 je předpokládán propad skutečného produktu pod potenciální v důsledku akcelerace tempa růstu potenciálního produktu. Podle očekávání bude potenciální růst tažen souhrnnou produktivitou výrobních faktorů.

V důsledku malé absolutní hodnoty produkční mezery v letech 2005 – 2008 je cyklická složka veřejných rozpočtů velice nízká. Míru fiskální restrikce lze nejlépe vyjádřit změnou cyklicky očištěné primární bilance, která izoluje vliv očekávaného růstu úrokových plateb. V období 2005 – 2008 bude dosahovat pokles cyklicky očištěné primární bilance v průměru 0,8 p.b. ročně, což lze považovat za přiměřené tempo, nekolidující se snahou vlády o zachování robustního hospodářského růstu.

Tabulka 4.3: Cyklicky očištěné saldo ^(a)

v % HDP	kód ESA	Rok 2004	Rok 2005 (1)	Rok 2006 (2)	Rok 2007 (2)	Rok 2008 (2)
1. Růst HDP ve stálých cenách (%)		4,4	4,8	4,4	4,2	4,3
2. Saldo vládního sektoru	EDP B.9	-3,0	-4,8	-3,8	-3,3	-2,7
3. Úroky (včetně FISIM)	EDP D.41	1,3	1,3	1,3	1,3	1,4
4. Růst potenciálního HDP (%)		3,6	4,3	4,3	4,3	4,5
Příspěvky:						
- práce		0,0	0,2	0,1	0,1	0,1
- kapitál		1,1	1,2	1,1	1,1	1,2
- souhrnná produktivita výrobních faktorů		2,5	2,9	3,1	3,1	3,1
5. Produkční mezera		-0,4	0,1	0,1	0,0	-0,2
6. Cyklická složka rozpočtu		-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
7. Cyklicky očištěné saldo (2 – 6)		-3,0	-4,8	-3,8	-3,3	-2,7
8. Cyklicky očištěné primární saldo (7 – 3)		-1,7	-3,5	-2,5	-2,0	-1,2

(a) Členské státy mohou řádky 4 - 8 vyplnit s použitím vlastních čísel nebo čísel Komise.

(1) Odhad

(2) Trendové hodnoty nebo průměry za období

Zdroj: MF ČR

4.5 Vývoj vládního dluhu

Na konci roku 2004 dosáhl dluh vládního sektoru 36,8 % HDP. Střednědobý fiskální rámec předpokládá jenom mírný růst poměru dluhu k HDP. Do konce roku 2008 se očekává zvýšení vládního dluhu o jeden procentní bod oproti roku 2004. Dluh vládního sektoru se tak zvýší na 37,8 % HDP v roce 2008. Při současném růstu nominálního HDP by v roce 2008 měla být dosažena taková úroveň deficitu, která bude zajišťovat stabilizaci podílu vládního dluhu na HDP.¹¹

Dluhová projekce vychází z předpokladu, že Česká konsolidační agentura (ČKA) bude do roku 2007 utlumovat své aktivity a s poklesem bilanční sumy bude klesat i objem jejích závazků. Dalším předpokladem je, že vláda již nebude poskytovat žádné další rizikové garance. Realizované státní záruky a kumulovaná ztráta agentury budou postupně uhrazovány ze státního rozpočtu. Dluh ČKA se sníží z 3,3 % HDP až na 0,0 % HDP a objem imputovaných státních záruk klesne z 9,2 % HDP na 5,4 % HDP. Závazky ČKA a imputované státní záruky se tak postupně budou transformovat do podoby obchodovatelných dluhových instrumentů.

Tabulka 4.4: Vládní dluh – příspěvky jednotlivých subsektorů

v % HDP	kód ESA	Rok 2004	Rok 2005 (1)	Rok 2006 (2)	Rok 2007 (2)	Rok 2008 (2)
Dluh podle subsektorů						
Vládní instituce	S.13	36,8	37,4	37,1	37,9	37,8
Ústřední vládní instituce	S.1311	34,2	34,6	34,3	35,0	34,8
z toho: ČKA		3,3	1,6	1,0	0,2	0,0
státní záruky		9,2	8,2	7,5	6,0	5,4
Místní vládní instituce	S.1313	2,6	2,8	2,8	2,9	2,9
Fondy sociálního zabezpečení	S.1314	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

(1) Odhad

(2) Trendové hodnoty nebo průměry za období

Zdroj: MF ČR

Dynamika růstu vládního dluhu se bude po roce 2005 postupně utlumovat. Růst nominálního HDP na úrovni 6,0 až 7,5 % ročně přispěje každoročně ke snížení úrovně dluhu o cca 2,0 až 2,5 p.b. a bude tak kompenzovat značnou část růstu dluhu z titulu přetrvávajících deficitů. Příspěvek deficitu k akumulaci dluhu se bude s postupující fiskální konsolidací v čase snižovat. V roce 2005 přispějí k poklesu dluhu vysoké příjmy z privatizace na úrovni 3,5 % HDP. Tyto příjmy nebudou použity plně k úhradě dluhu v tomto roce a zůstanou částečně k dispozici k financování deficitů i v roce 2006. Z tohoto důvodu očekáváme příští rok pokles podílu vládního dluhu na HDP. V letech 2007 a 2008 je dynamika dluhu určována téměř výlučně deficitem vládního sektoru a růstem nominálního HDP.

¹¹ Při tempu růstu nominálního HDP kolem 7 % ročně a úrovni dluhu cca 38 % HDP umožní stabilizaci podílu dluhu na HDP deficit na úrovni cca 2,5 – 3,0 % HDP.

Tabulka 4.5: Vývoj vládního dluhu a související ukazatele

v % HDP	Rok 2004	Rok 2005 (1)	Rok 2006 (2)	Rok 2007 (2)	Rok 2008 (2)
Úroveň hrubého dluhu	36,8	37,4	37,1	37,9	37,8
Změna hrubého dluhu	0,0	0,6	-0,3	0,8	-0,1
Příspěvky ke změně hrubého dluhu					
Primární saldo	1,8	3,5	2,5	2,0	1,2
Úroky (včetně FISIM)	1,3	1,3	1,3	1,3	1,5
Nominální růst HDP	-2,6	-2,0	-2,3	-2,4	-2,6
Ostatní faktory působící na úroveň dluhu	-0,5	-2,3	-1,8	-0,1	-0,2
- Rozdíl mezi hotovostním a aktuálním přístupem	-0,2	-0,5	-0,1	0,0	0,0
- Čistá akumulace finančních aktiv	-0,6	-3,5	0,0	0,0	0,0
z toho: Privatizační příjmy	-0,6	-3,5	0,0	0,0	0,0
- Přecenění a ostatní faktory	0,3	1,8	-1,7	-0,1	-0,1
p.m. implicitní úroková míra z úrovně dluhu	3,7	3,7	3,8	3,9	4,1

(1) Odhad

(2) Trendové hodnoty nebo průměry za období

Poznámka: Rozdíl mezi hotovostním a aktuálním přístupem je aproximován rozdílem mezi saldem v národní metodice, které je sestavováno na hotovostním principu a těsněji koreluje s vývojem dluhu, a saldem v metodice ESA 95. Čistá akumulace finančních aktiv obsahuje pouze pokles aktiv z titulu privatizace. Přecenění a ostatní faktory je dopočtová položka.

Zdroj: MF ČR

Z hlediska řízení vládních závazků a koncipování střednědobé strategie financování centrální vlády jsou ve středu pozornosti ty segmenty zadlužení vládního sektoru, jejichž finanční zajištění je v přímé odpovědnosti MF. Hlavní bilanční položku těchto vládních závazků představuje státní dluh (23,7 % HDP). Dále se jedná o závazky plynoucí z krytí očekávaných likvidních potřeb ČKA v horizontu let 2006 až 2008 (1,2 % HDP) a o rizikové státní záruky (8,2 % HDP), které vůči výdajové straně státního rozpočtu představují analogická finanční rizika jako dluhová struktura.

Počínaje rokem 2005 bylo zahájeno integrované řízení uvedených tří segmentů z hlediska nákladů a rizik a z hlediska plánování strategie financování a emisní činnosti. Od roku 2006 je plánováno rozšíření této portfoliové integrace také o stranu státních finančních aktiv bez zahrnutí zahraničních pohledávek (6,8 % HDP), která umožní další zefektivnění řízení v rámci širší vládní finanční bilance.

Řízení refinančního rizika

V prvním pololetí roku 2004 vyhlásilo MF v souvislosti s rozhodnutím zahájit pravidelnou emisní činnost na zahraničním trhu pozvolnou tříletou trajektorii poklesu podílu krátkodobého státního dluhu (splatného do jednoho roku). Na období 2004 až 2006 byly stanoveny následující cíle: 25,0 až 30,0 % pro rok 2004, 22,5 až 27,5 % pro rok 2005 a 20,0 až 25,0 % pro rok 2006. Ke konci roku 2004 byla dosažena hodnota přesně na úrovni dolní hranice vyhlášeného koridoru 25,0 %, což umožnilo urychlit postup snižování krátkodobého dluhu. Pro rok 2005 byl vyhlášen cíl 24 % a méně a počínaje koncem roku 2006 cíl 20 % a méně. Do konce roku 2005 očekáváme hodnotu cca 22 %, tj. splnění cíle pro tento rok. Ke konci roku 2006 by již mělo ministerstvo dosáhnout plánované konečné a dlouhodobě cílené limitní hranice 20 %, která se počínaje rokem 2007 stane jedním z fundamentálních limitů řízení rizik v následujících letech.

Dalším ukazatelem používaným při řízení refinančního rizika je průměrná doba do splatnosti státního dluhu. V prosinci 2004 ve Strategii financování a řízení státního dluhu vyhlásilo Ministerstvo pro konec roku 2005 poprvé cíl 5,5 až 6,5 let. Ke konci tohoto roku je očekávaná hodnota na úrovni kolem 5,8 let. V politice prodloužení splatnosti státního dluhu bude MF pokračovat i ve střednědobém výhledu.

Řízení úrokového rizika

Úrokové riziko zůstává nejdůležitějším tržním rizikem řízení státního dluhu. V souvislosti se zahájením řízení úrokového rizika prostřednictvím finančních derivátů zahájilo ministerstvo v roce 2002 roční cílování modifikované durace státního dluhu. Tento nově definovaný cíl včetně efektu finančních derivátů má pro rok 2005 podobu $3,8 \pm 0,4$ let. Oproti roku 2004 (cíle 3,3 až 4,3 let) došlo tedy k zachování středové cílové hodnoty durace při současném celkovém zúžení pásma o 0,2 roku. Ve střednědobém výhledu ministerstvo již neplánuje další výraznější zvyšování modifikované durace, ale stejně jako letos bude usilovat o její stabilizaci v užším pásmu.

Současná expozice vůči změně úrokových sazeb do 1 roku generovaná strukturou státního dluhu (po zahrnutí derivátových operací), tzv. úrokový refixing do 1 roku, se přitom od konce třetího čtvrtletí 2004 stabilizovala pod hranicí 30 %.

Tabulka 4.6: Státní dluh z hlediska úročení

v %	Rok 2002	Rok 2003	Rok 2004	Rok 09/2005
1. Fixně úročený dlouhodobý dluh	57,1	64,7	75,2	76,3
1a. z toho: splatný do 1 roku	7,2	7,9	3,7	4,5
2. Variabilně úročený dlouhodobý dluh	1,1	2,4	3,5	8,8
3. Státní pokladniční poukázky	41,4	32,6	21,2	14,8
4. Bezúročný dluh	0,4	0,3	0,1	0,1
4a. z toho: splatný do 1 roku	0,3	0,3	0,1	0,1
5. Dluh s úrokovou refixací do 1 roku (1a + 2 + 3 + 4a)	50,0	43,2	28,5	28,2
6. Po zahrnutí efektu úrokových swapů	36,8	36,4	27,0	27,9

Poznámka: Údaje v tabulce jsou včetně vlivu měnových a úrokových derivátových operací. Efekt realizovaných portfoliových derivátů, které nejsou spojeny s konkrétními dluhovými nástroji, je zachycen v položce 6.

Zdroj: MF ČR

Úroková citlivost dluhového portfolia včetně derivátových operací vyjádřená pomocí modifikované durace je očekávána ke konci roku 2005 v rozmezí 3,9 až 4,0 roku a pohybuje se tak ve vyhlášeném cílovém pásmu. Z výše státního dluhu a jeho struktury z hlediska úročení lze odvodit, že zvýšení úrokových sazeb o jeden procentní bod by při zohlednění efektu derivátových operací v horizontu jednoho roku zvýšilo úrokové platby o cca 1,8 mld Kč (0,1 % HDP).

Řízení měnového rizika

Kurzová expozice státního dluhu zůstává i na konci roku na zanedbatelné úrovni 0,07 %.¹² Emise eurobondů v roce 2004 a 2005 byly na základě dohody mezi guvernérem ČNB a

¹² Jedná se o USD směňky vydané na účast České republiky v EBRD a o cca EUR 12 mil jistiny eurobondu z roku 2005, která zůstala měnově nezajištěna.

ministrem financí zajištěny proti kurzovému riziku, čímž byl zároveň eliminován potenciální apreciační tržní dopad jednorázové konverze emisního výnosu 1,5 mld, resp. 1 mld euro do korun. Vyšší měnová expozice je přítomna ve struktuře rizikových státních záruk (cca 28 %).

Rizikový profil portfolia státních záruk

Z pohledu řízení tržních rizik výdajové strany státního rozpočtu není relevantní pouze struktura státního dluhu, ale také struktura portfolia poskytnutých státních záruk za úvěry, u nichž státní rozpočet hradí splátky jistiny a úrokové platby. MF tak přistoupilo k integrovanému sledování portfolia státního dluhu a rizikových státních záruk. V rámci řízení státního dluhu bylo zahájeno pravidelné monitorování portfolia státních záruk ve vazbě na strategické cíle dluhové politiky státu a řízení rizik ministerstva.

Tabulka 4.7: Rizikový profil státního dluhu včetně státních záruk (ke konci září 2005)

	Nominální objem	Cizoměnové závazky	Variabilně úročené závazky	Závazky splatné do 1 roku	Průměrná splatnost	Modifikovaná durace
	mld Kč	%	%	%	roky	roky
Státní dluh	662,6	0,1	4,3	19,4	5,8	3,9
Analýzované státní záruky	95,6	27,9	23,1	27,4	3,9	2,3
Celkem portfolio	758,2	3,6	6,7	21,4	5,6	3,7

Zdroj: MF ČR

Integrované řízení vládních závazků se v prvním roce své implementace osvědčilo a mělo by postupem času vést k dalšímu rozšiřování směrem k propojení struktury státních závazků také s portfoliem státních finančních aktiv.

4.6 Rozpočtové důsledky významných strukturálních reforem

V tomto roce předložila vláda do Poslanecké sněmovny balíček sociálních zákonů, jehož přijetí by mělo posílit motivaci k pracovní činnosti a větší snaze ke změně sociální a ekonomické situace. Změny prohlubují již schválená opatření, která byla uvedena v předešlých Konvergenčních programech (omezení výše nemocenských dávek a dávek státní sociální podpory, umožnění souběhu výdělků a pobírání rodičovského příspěvku, nárok na sociální dávky podmíněný povinností přijmout osm hodin veřejně prospěšných prací měsíčně).

Nově navrhované změny se týkají následujících institutů:

- Životního a existenčního minima.
- Nemocenského pojištění.
- Pomoci v hmotné nouzi.
- Sociálních služeb.
- Sociálního zabezpečení.

V oblasti životního minima a pomoci v hmotné nouzi jde o snahu nastavit systém sociálních dávek tak, aby se lidem vyplatilo pracovat. Smyslem je dostatečně a spravedlivě ochraňovat občany před hmotnou nouzí, ale zároveň je motivovat k aktivnímu hledání zaměstnání a

přijetí i méně placené práce zvýhodněním těch, kteří prokážou snahu zvýšit si příjem vlastní prací.

Box 4.1: Plánované změny v sociálním zabezpečení

Nově zavedené **životní minimum** bude jednosložkové. Částky životního minima potřebné k zajištění výživy a ostatních základních osobních potřeb budou nově odstupňovány podle pořadí osob v domácnosti a u nezaopatřených dětí ještě i podle věku. Změna konstrukce životního minima ovlivní také výši dávek státní sociální podpory. Částky vyjadřující náklady na bydlení by měly být ze životního minima vyloučeny s tím, že ochrana v oblasti bydlení bude řešena v rámci systému státní sociální podpory poskytováním nově koncipovaného příspěvku na bydlení a v systému hmotné nouze dopltkem na bydlení. Důvodem tohoto kroku jsou výrazně diferencované náklady na bydlení.

Současně bude zaveden nový institut **existenčního minima**. To bude vyjadřovat náklady minimálního životního standardu umožňujícího přežití. Existenční minimum bude garantovat určitý minimální životní standard osobám v hmotné nouzi, které nebudou mít nárok na zajištění živobytí ve výši životního minima, ale s ohledem na nedostatečnou snahu o zvýšení příjmu vlastním přičiněním jim bude poskytnuta pomoc pouze na úrovni jejich existenčního minima. Cílem navrhované úpravy o pomoci v hmotné nouzi je omezit dlouhodobou závislost na sociálních dávkách a finančně zvýhodnit ty příjemce dávek, kteří budou při řešení své situace aktivní.

V oblasti **nemocenských dávek** by měla být náhrada mzdy v období prvních 14 kalendářních dnů pracovní neschopnosti vyplácena zaměstnavatelem. Toto opatření by ale současně mělo být kompenzováno snížením pojistné sazby pro zaměstnavatele o 1,9 p.b. (z 3,3 % na 1,4 %). Pozitivní dopad bude spojen zejména se zabráněním narůstání výdajů v důsledku rostoucí četnosti krátkodobé nemocnosti, neboť ta již nebude ovlivňovat systém nemocenského pojištění, ale výsledky hospodaření zaměstnavatelů. Z titulu převodu výplat nemocenské na zaměstnavatele se očekává pokles výdajů státního rozpočtu ve výši 9,2 mld. Kč v roce 2007 a 10,3 mld. Kč v roce 2008. Avšak čistý dopad změn v oblasti nemocenských dávek (po započtení snížení pojistného) bude negativní ve výši -10,7 mld. Kč v roce 2007 a -10,9 mld. Kč v roce 2008.

V rámci sociálního balíčku dochází dále ke změně konstrukce vyplácení některých dávek. Zásadní změna se týká zejména zákona o sociálním zabezpečení, kde vzhledem k zavedení **příspěvku na péči** dochází ke zrušení zvýšení důchodu pro bezmocnost a příspěvku v péči o osobu blízkou nebo jinou osobu. Účelem příspěvku na péči je přispět osobám, které jsou pro svou nepříznivou sociální situaci závislé na pomoci jiné osoby a na zajištění potřebné pomoci zejména prostřednictvím služeb sociální péče. Nárok na příspěvek je založen na systému individuálního posuzování schopnosti osob zvládat úkony péče o vlastní osobu a úkony soběstačnosti. Výše příspěvku je stanovena diferencovaně podle věku posuzované osoby a dále podle míry závislosti osoby v nepříznivé sociální situaci na pomoci jiné osoby.

Dále se navrhuje **nová definice vyměřovacího základu** pro platbu státu do veřejného zdravotního pojištění za tzv. státní pojištěnce (dětí, důchodci, nezaměstnaní apod.) s cílem zajistit jeho pravidelnou valorizaci. To na jedné straně prohloubí deficit ve státním rozpočtu, na straně druhé posílí zdroje veřejného zdravotního pojištění. Negativní dopad tak nastane v případě, že vyšší zdroje budou použity na zvýšení výdajů na zdravotní péči.

Předpokládá se také úprava pojistného na sociální zabezpečení novelizací zákona o nemocenském pojištění, zavedením **maximálního vyměřovacího základu** pro zaměstnance a úpravy maximálního vyměřovacího základu OSVČ. Maximálním vyměřovacím základem zaměstnance pro placení pojistného je navrhována v roce 2007 částka ve výši šedesátinásobku průměrné mzdy, v roce 2008 částka ve výši čtyřicetiosminásobku a od roku 2009 částka ve výši třicetšestinásobku průměrné mzdy. Odpovídajícím způsobem bude upraven i vyměřovací základ osob samostatně výdělečně činných¹³. Celkový odhadovaný dopad uvedených změn činí -22,4 mld. Kč v roce 2006 a -24,2 mld. Kč v roce 2007.

¹³ Navrhovaným maximálním vyměřovacím základem osoby samostatně výdělečně činné pro pojistné na důchodové pojištění a příspěvek na státní politiku zaměstnanosti je před rokem 2007 částka 486 000 Kč, v roce 2007 částka ve výši šedesátinásobku průměrné mzdy, v roce 2008 částka ve výši čtyřicetiosminásobku průměrné mzdy a od roku 2009 částka ve výši třicetšestinásobku průměrné mzdy, přičemž tyto částky se sniží o 40 500 Kč před rokem 2007, o pětinašobek průměrné mzdy v roce 2007, o čtyřnásobek průměrné mzdy v roce 2008 a o trojnásobek průměrné mzdy od roku 2009.

Tabulka 4.8: Dopady navrhovaných sociálních zákonů

v mld. Kč	Rok 2007	Rok 2008
Dopad na příjmy		
Nový zákon o nemocenském pojištění	-19,9	-21,2
Změny týkající se úprav vyměřovacích základů	-2,5	-3,0
Celkový vliv na sociální příjmy	-22,4	-24,2
Dopad na výdaje		
Nový zákon o nemocenském pojištění	-9,2	-10,3
Státní sociální podpora v důsledku nového životního minima	3,6	3,9
Nové dávky hmotné nouze	10,0	10,5
Zrušení dávek sociální potřebnosti	-6,4	-6,4
Příspěvek na sociální lůžko ve zdravotnických zařízeních	1,2	2,0
Příspěvek na péči (nový zákon o sociálních službách)	8,0	8,3
Zrušení zvýšení důchodu pro bezmocnost a příspěvku v péči o osobu blízkou nebo jinou osobu	-3,7	-3,8
Nově definovaný vyměřovací základ pro platbu státu do veřejného zdravotního pojištění	3,1	3,9
Celkový vliv na sociální výdaje	6,6	8,1

Zdroj: MF ČR

Uvedená opatření posilují motivaci k aktivní účasti na trhu práce a omezují zneužívání sociálního systému. Zvýšené nároky na občany budou kompenzovány zvýšením výdajů do sociální oblasti. Celkový výdajový dopad všech navrhovaných opatření v rámci sociálního balíčku je negativní a činí 29,0 mld. Kč v roce 2007 a 32,3 mld. Kč v roce 2008.

Tento balíček je v současné době projednáván Poslaneckou sněmovnou. Jeho schválení v předložené podobě by mělo významné rozpočtové dopady a představuje riziko pro plnění fiskálních cílů do roku 2008. Vzhledem k tomu, že vláda přijala závazné výdajové rámce na roky 2007 a 2008, bude nutné kompenzovat rozpočtové dopady navržených změn úsporami v jiných oblastech.

5 Porovnání s předchozím Konvergenčním programem a analýza citlivosti

5.1 Porovnání s předchozím makroekonomickým scénářem

Rozdíly makroekonomických scénářů současného a loňského programu vyplývají z následujících příčin:

- byla zahrnuta nová pozorování makroekonomických jevů,
- došlo ke zpřesnění údajů ročních národních účtů za rok 2003 a údajů čtvrtletních národních účtů za 1. a 2. čtvrtletí 2004,
- změnil se předpoklad programu, zejména výrazně u ceny ropy,
- reakce ekonomiky na vnější šoky se liší od předpokladů předchozího programu, a to v pozitivním směru.

Rozdíly v očekávaném vývoji vnějšího prostředí v obou programech jsou výrazné. Snížily se předpoklady ekonomického růstu v EU-15 i v Německu. Největší změna nastala u ceny ropy, kde očekávaná dolarová cena je podle současné předpovědi vyšší pro rok 2005 o více než polovinu a pro rok 2006 dokonce o více než tři čtvrtiny proti předpokladu minulého Konvergenčního programu. Obě změny jsou výsledkem neočekávaného vývoje v průběhu jarních a letních měsíců 2005. Rozdíly u směnného kurzu USD/EUR jsou naproti tomu poměrně malé.

Tabulka 5.1: Předpoklady scénáře

	KP 2004			KP 2005			Rozdíl		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Růst HDP (%)									
USA	4,4	3,7	4,1	4,4	3,5	3,3	0,0	-0,2	-0,8
EU-15	2,1	2,4	2,8	2,3	1,4	1,9	0,2	-1,0	-0,9
Německo	1,6	1,8	1,9	1,6	1,0	1,4	0,0	-0,8	-0,5
Cena ropy									
(USD / barel)	36,8	35,9	34,0	38,3	55,5	60,5	1,5	19,6	26,5
Směnný kurz									
USD / EUR	1,22	1,21	1,22	1,24	1,26	1,24	0,02	0,05	0,02

Zdroj: MF ČR

I přes nižší ekonomický výkon EU-15, řádový posun v cenách ropy a intenzivnější zhodnocení směnného kurzu vůči euru se predikce budoucího vývoje české ekonomiky mění pozitivním směrem.

Prokazuje se, že závislost dynamiky české ekonomiky na cenách paliv a na absorpční kapacitě exportních trhů je omezená a že převažují pozitivní faktory spojené se vstupem do EU a následným růstem souhrnné produktivity výrobních faktorů a konkurenceschopnosti na světových trzích.

Tabulka 5.2: Změna indikátorů makroekonomického scénáře

	KP 2004			KP 2005			Rozdíl (p.b.)		
	2004	2005	2006	2004	2005	2006	2004	2005	2006
Reálný růst v %									
HDP	3,8	3,6	3,7	4,4	4,8	4,4	0,6	1,2	0,7
Spotřeba domácností	3,6	3,4	3,4	2,1	2,3	3,5	-1,5	-1,1	0,1
Spotřeba vlády	-1,2	-0,2	-0,2	-2,0	-0,6	-0,2	-0,8	-0,4	0,0
Hrubá tvorba fixního kapitálu	9,3	7,0	5,4	7,6	2,8	3,4	-1,7	-4,2	-2,0
Příspěvek domácí poptávky (p.b.)	4,6	3,8	3,3	2,7	0,8	3,2	-1,9	-3,0	-0,1
Příspěvek zahraničního obchodu (p.b.)	-0,7	-0,2	0,4	1,7	4,0	1,2	2,5	4,2	0,8
Růst v %									
HICP	2,7	3,2	2,6	2,6	1,5	2,2	-0,1	-1,7	-0,4
Deflátor HDP	4,0	3,1	3,0	3,0	0,9	2,2	-1,0	-2,2	-0,8
Zaměstnanost	-1,0	-0,3	0,1	-0,6	0,9	0,8	0,4	1,2	0,7
Míra nezaměstnanosti (VŠPS-úroveň v %)	8,3	8,3	8,0	8,3	7,9	7,4	0,0	-0,4	-0,6
Směnný kurz CZK/EUR (úroveň)	32,0	31,1	30,5	31,9	29,8	29,2	-0,1	-1,2	-1,3
Bilance zboží a služeb (v % HDP)	-1,2	-0,7	0,5	-0,3	2,1	2,8	0,9	2,8	2,3
Čisté půjčky/výpůjčky (v % HDP) ¹⁾	-6,0	-5,7	-5,3	-5,2	-2,6	-2,2	x	x	x

1) V Konvergenčním programu 2004 byl uveden podíl běžného účtu platební bilance na HDP

Zdroj : MF ČR

Na druhé straně jsme v předchozím programu neočekávali tak výrazné zpomalení domácí poptávky ve všech jejích složkách, zejména pak v hrubé tvorbě fixního kapitálu, změně stavu zásob a ve spotřebě domácností, což se odráží i v predikcích na následující období.

Rovněž cenový vývoj je podstatně klidnější oproti očekáváním. Lepší současná i budoucí výkonnost ekonomiky se odráží i v základních indikátorech trhu práce – vyšším nárůstu zaměstnanosti a v poklesu nezaměstnanosti.

5.2 Porovnání s fiskálním rámcem předchozího Konvergenčního programu

Vláda se přihlásila k důslednému dodržování programu a fiskálních cílů v něm stanovených. Fiskální cíle na roky 2006 a 2007 jsou plně v souladu s cíli předchozího Konvergenčního programu. Plnění fiskálních cílů usnadňuje akcelerace hospodářského růstu, která má příčiny v urychlení potenciálního růstu, a příznivý vývoj daňových příjmů odrážející implementované daňové reformy.

Očekávaná úroveň vládního dluhu se v roce 2006 a 2007 snížila o cca 2 p.b. Příznivější vývoj vládního dluhu je výsledkem vysokého inkasa privatizačních příjmů v roce 2005 ve výši 3,5% HDP. Loňský Konvergenční program pracoval s předpokladem privatizačních příjmů na úrovni 1,8 % HDP. Vyšší privatizační příjmy budou využity k financování deficitu nejenom v roce 2005, ale významnou měrou se budou podílet i na financování vládního sektoru v roce 2006 (viz 4.5 Vývoj vládního dluhu).

Tabulka 5.3: Srovnání s předchozím Konvergenčním programem

v % HDP	kód ESA	Rok 2004	Rok 2005 (1)	Rok 2006 (1)	Rok 2007 (2)	Rok 2008 (2)
Růst HDP						
předchozí verze		3,8	3,6	3,7	3,8	
poslední verze		4,4	4,8	4,4	4,2	4,3
Rozdíl		0,6	1,2	0,7	0,4	
Skutečné saldo						
předchozí verze	EDP B.9	-5,2	-4,7	-3,8	-3,3	
poslední verze	EDP B.9	-3,0	-4,8	-3,8	-3,3	-2,7
Rozdíl		2,2	-0,1	0,0	0,0	
Úroveň hrubého dluhu						
předchozí verze		38,6	38,3	39,2	40,0	
poslední verze		36,8	37,4	37,1	37,9	37,8
Rozdíl		-1,8	-1,0	-2,1	-2,2	

(1) Odhad

(2) Trendové hodnoty nebo průměry za období

Zdroj: MF ČR

5.3 Analýza citlivosti

Česká ekonomika je malá, otevřená a do značné míry surovinově závislá ekonomika. Z tohoto pohledu je v současné době pravděpodobně největším rizikem pro vývoj domácí ekonomiky vývoj cen nerostných surovin.¹⁴ Citlivostní analýza bude proto založena primárně na různých scénářích vývoje ceny ropy. Nepříznivý vývoj cen surovin však nepůsobí negativně pouze na českou ekonomiku, ale bude velmi pravděpodobně ovlivňovat ekonomický vývoj v zahraničí.¹⁵ Rozhodli jsme se proto doplnit citlivostní analýzu o dva sekundární efekty, a to vliv zahraniční poptávky a zahraniční inflace.¹⁶

Analýzu citlivosti české ekonomiky při různém vývoji výše uvedených faktorů jsme se rozhodli otestovat pomocí dvou scénářů. Optimistický scénář kombinuje pozitivní externí nabídkové a poptávkové šoky. Je založen na předpokladu postupného poklesu ceny ropy, nepatrně vyšší dynamiky zahraniční poptávky a naopak nižšího tempa růstu zahraničních průmyslových cen. Pesimistický scénář naopak vychází z předpokladů vyšší ceny ropy, nižší dynamiky zahraniční poptávky a akcelerace zahraniční inflace.

¹⁴ Pro kvantitativní analýzu dopadů výše zmíněných faktorů na ekonomický vývoj v ČR je na ministerstvu financí využíván střednědobý čtvrtletní kalibrovaný model. Tvoří ho přibližně 20 stochastických rovnic a 50 identit.

Tento model je standardním keynesiánským modelem doplněným neoklasickou nabídkovou stranou.

¹⁵ V našem případě jsme se zaměřili výhradně na možný dopad fluktuací ceny ropy na ekonomiku Evropské unie, našeho největšího obchodního partnera. K odhadu citlivosti evropské ekonomiky bylo využito simulačních výsledků modelu MULTIMOD, sestaveného a spravovaného Mezinárodním měnovým fondem.

¹⁶ Rádi bychom upozornili, že níže prezentované scénáře jsou asymetrické vzhledem k základní predikci makroekonomických veličin.

Tabulka 5.4: Scénáře vývoje exogenních proměnných

		Rok 2004	Rok 2005	Rok 2006	Rok 2007	Rok 2008
UK Brent						
Optimistický	USD/barel		51,3	49,5	45,8	42,3
Základní	USD/barel	38,3	55,5	60,5	57,8	54,3
Pesimistický	USD/barel		61,8	77,0	75,8	72,3
HDP EU 15						
Optimistický	meziročně v %		1,7	2,3	2,7	2,7
Základní	meziročně v %	1,2	1,5	1,9	2,4	2,5
Pesimistický	meziročně v %		1,2	1,3	1,9	2,2
PPI EU 15						
Optimistický	meziročně v %		2,4	0,8	1,2	1,6
Základní	meziročně v %	2,3	3,1	2,0	1,7	1,7
Pesimistický	meziročně v %		4,1	3,7	2,4	1,9

Zdroj: MF ČR

Optimistický scénář

Nastavení výše uvedených scénářů je charakteristické prvotním nominálním a sekundárním reálným dopadem na českou ekonomiku. Díky předpokládanému poklesu ceny ropy na úroveň cca 40 USD/barel můžeme čekat velmi výrazné zlepšení vnější nerovnováhy měřené saldem běžného účtu platební bilance. Nižší cena ropy má velmi pozitivní důchodový efekt, neboť díky relativně vysoké a zejména neměnné energetické náročnosti české ekonomiky se firmám sníží jejich výrobní náklady, což se pozitivně projeví v nižší dynamice cen, ale rovněž i v rozšíření ziskových marží.

Vyšší růst zahraniční poptávky bude následně působit pozitivně na akceleraci tempa růstu objemu exportu a tím i průmyslové aktivity. Avšak díky stále vysoké importní náročnosti nabídkové strany české ekonomiky bude vyšší dynamika exportu spojena zároveň s vyšší dynamikou importu. Celkový pozitivní efekt tak bude částečně redukován. Vyšší dynamika ekonomické aktivity, resp. průmyslové produkce bude spojena s vyšší poptávkou po práci a také vyšší produktivitou práce. Díky nižším cenám surovin a zároveň nižší dynamice zahraničních cen lze předpokládat poměrně pozitivní vývoj cen a mezd¹⁷. Inflace a ekonomická aktivita (resp. produkční mezera) se budou pohybovat protichůdně, avšak při současném nastavení reakční funkce centrální banky je možné očekávat nižší úrokové sazby ve srovnání se základním scénářem.

Díky očekávané deceleraci inflace a pouze mírnému zvýšení dynamiky HDP dochází jen k nepatrným změnám v objemu mezd a platů. Z tohoto důvodu je v námi navrženém scénáři zvýšení výnosu důchodových daní fakticky zanedbatelné. Navíc, vzhledem ke kompozici ekonomického růstu se příliš nezvýší ani příjmy ze spotřeby (DPH a spotřební daně). Výdajová strana rozpočtu předpokládá nominální strnulost výdajových rámců a pro uvedené simulace je tedy fakticky neměnná. V realitě by však pozitivní cenový vývoj mohl být rovněž spojen s úsporami na výdajové straně rozpočtu (např. nižší valorizace důchodů, sociálních dávek apod.), tento faktor však v našich simulacích zohledněn není, což může vést k nadhodnocení deficitu či dluhu v uvedeném scénáři. Pokles na výdajové straně rozpočtu je

¹⁷ Výrazný pokles cen nerostných surovin může být spojen s asymetrií měnové politiky, zejména v případě nízkoinflačních ekonomik. Ačkoliv v ekonomice probíhá deflace, nulový strop úrokových sazeb nedovoluje centrální bance krátkodobě nominální sazby snížit.

5 Porovnání s předchozím Konvergenčním programem a analýza citlivosti

spojen s poklesem dluhové služby, která je ovlivněna nižší úrovní nominálních úrokových sazeb a nižšími výdaji na podpory v nezaměstnanosti. Naplnění optimistického scénáře by vedlo k jistému zlepšení hospodaření veřejných rozpočtů.

Tabulka 5.5: Makroekonomické dopady optimistického scénáře

		Rok 2004	Rok 2005	Rok 2006	Rok 2007	Rok 2008
Hrubý domácí produkt						
Spotřeba domácností	objem, mezitřídě v %	2,1	2,3	3,5	3,7	3,8
Tvorba hrubého fixního kapitálu	objem, mezitřídě v %	7,6	2,8	3,5	5,0	7,9
Vládní výdaje	objem, mezitřídě v %	-2,0	-0,6	-0,5	-0,7	-0,4
Export zboží a služeb	objem, mezitřídě v %	21,9	9,5	10,7	10,7	10,8
Import zboží a služeb	objem, mezitřídě v %	18,4	3,9	9,3	9,6	10,4
Hrubý domácí produkt	objem, mezitřídě v %	4,4	4,8	4,4	4,5	4,9
Trh práce						
Zaměstnanost	meztřídě v %	-0,6	0,9	0,8	0,6	0,6
Míra nezaměstnanosti	v %	8,3	7,9	7,4	7,0	6,7
Mzdy a platy	meztřídě v %	6,5	5,2	5,2	5,8	6,4
Ceny						
Index spotřebitelských cen	meztřídě v %	2,8	1,9	2,3	1,9	2,2
Deflátor HDP	meztřídě v %	3,0	1,1	2,8	2,8	2,7
Veřejné finance						
Deficit	v % HDP	-3,0	-4,8	-3,7	-3,1	-2,4
Dluh	v % HDP	36,8	37,2	36,6	37,1	36,6
Ostatní ukazatele						
PRIBOR 3M	v %	2,4	1,9	1,8	2,0	2,3
Běžný účet	v % HDP	-5,4	-2,4	-1,4	0,2	1,2

Zdroj: MF ČR

Pesimistický scénář

Vzhledem k energetické náročnosti a surovinové závislosti dochází v případě realizace pesimistického scénáře vývoje ceny ropy k bezprostřednímu dopadu do vnější nerovnováhy. Tento fakt vede ke zvýšení firemních nákladů a následnému dopadu do cenového bloku.

Sekundárním efektem vysoké ceny ropy bude nižší dynamika zahraniční poptávky a naopak rychlejší růst zahraničních cen. Nižší zahraniční poptávka se promítne v nižší exportní výkonnosti a následně i v nižší dynamice HDP. Vyšší růst zahraničních cen bude znamenat další tlak na růst dovozních cen a růst výrobních nákladů. Vyšší dynamika cen bude navíc stimulovat odborové svazy k akceleraci mzdových požadavků, což povede k dalšímu zvýšení výrobních nákladů s cenovým dopadem. Lze předpokládat, že negativní inflační tlaky převýší zájem o hospodářský růst a centrální banka sáhne ke zvýšení úrokových sazeb. Tento fakt bude společně s nižší ziskovostí firem podvazovat investiční aktivitu, což se projeví dalším zhoršením nejen ekonomického výkonu, ale i potenciálního produktu. Nižší ekonomická aktivita bude spojena s nižší poptávkou po práci resultující v mírný růst míry nezaměstnanosti.

Vyšší akcelerace inflace než decelerace reálných veličin (zaměstnanosti, HDP) způsobuje, že i v případě pesimistického scénáře se zvýší výnos některých daní. Vyšší míra inflace je však spojena s vyššími nominálními úrokovými sazbami, a tedy vyššími náklady dluhové služby. Dochází rovněž ke zvýšenému čerpání podpor v nezaměstnanosti. Navíc je třeba upozornit, že vyšší míra inflace v našem scénáři není spojena s dodatečnou valorizací starobních důchodů či

5 Porovnání s předchozím Konvergenčním programem a analýza citlivosti

jiných sociálních dávek. Toto zjednodušení může vést v případě pesimistického scénáře k podhodnocení výsledného nárůstu deficitu, resp. veřejného dluhu.

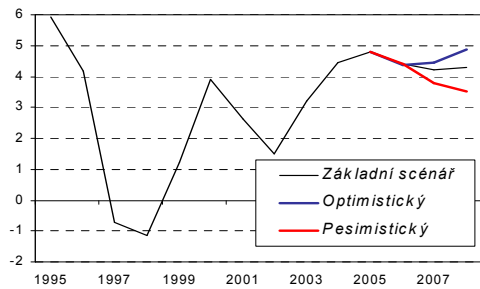
Tabulka 5.6: Makroekonomické dopady pesimistického scénáře

		Rok 2004	Rok 2005	Rok 2006	Rok 2007	Rok 2008
Hrubý domácí produkt						
Spotřeba domácností	objem, mezitřídě v %	2,1	2,3	3,4	3,4	3,3
Tvorba hrubého fixního kapitálu	objem, mezitřídě v %	7,6	2,8	3,3	4,5	6,9
Vládní výdaje	objem, mezitřídě v %	-2,0	-0,5	0,1	-0,3	-0,7
Export zboží a služeb	objem, mezitřídě v %	21,9	9,4	9,5	8,4	8,8
Import zboží a služeb	objem, mezitřídě v %	18,4	3,9	8,1	7,8	8,9
Hrubý domácí produkt	objem, mezitřídě v %	4,4	4,8	4,4	3,8	3,5
Trh práce						
Zaměstnanost	meziročně v %	-0,6	0,9	0,8	0,4	0,1
Míra nezaměstnanosti	v %	8,3	7,9	7,4	7,2	7,2
Mzdy a platy	meziročně v %	6,5	5,2	5,4	6,2	6,6
Ceny						
Index spotřebitelských cen	meziročně v %	2,8	2,9	2,8	2,8	2,9
Deflátor HDP	meziročně v %	3,0	4,0	1,4	3,0	3,5
Veřejné finance						
Deficit	v % HDP	-3,0	-5,3	-4,0	-3,6	-3,2
Dluh	v % HDP	36,8	38,6	37,6	38,8	39,1
Ostatní ukazatele						
PRIBOR 3M	v %	2,4	2,3	2,1	2,9	3,2
Běžný účet	v % HDP	-5,4	-6,0	-3,7	-2,9	-2,3

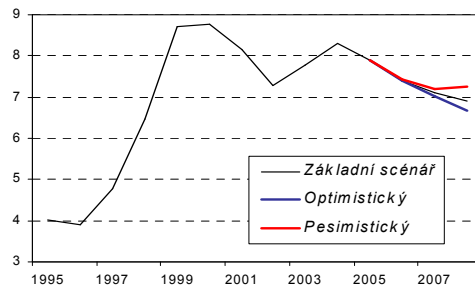
Zdroj: MF ČR

Srovnání scénářů citlivosti

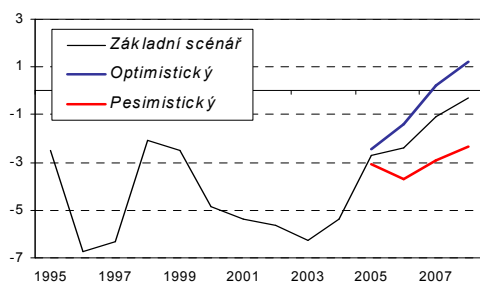
Graf 5.1: HDP (meziročně v %)

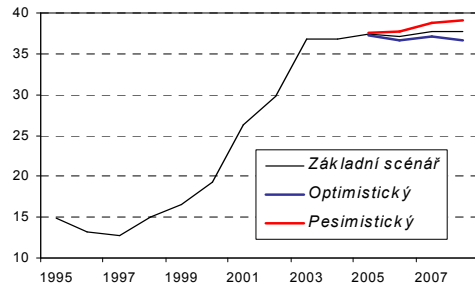
Graf 5.2: Míra nezaměstnanosti (v %)

Graf 5.3: Běžný účet (v % HDP)

Graf 5.4: Veřejný dluh (v % HDP)

Zdroj: MF ČR

6 Kvalita veřejných financí – vývoj příjmů a výdajů

6.1 Strategie vlády

Podmínkou stabilního ekonomického prostředí je úspěšná realizace fiskální konsolidace, přičemž k podpoře dynamického rozvoje ekonomiky lze přispět vhodnou strukturou veřejných příjmů a výdajů. Fiskální konsolidace se proto vedle výdajových úspor opírá o změnu struktury daňových příjmů a výdajových programů a změnu sociálních zákonů s cílem podpořit konkurenceschopnost ekonomiky a posílit motivaci k aktivní účasti na trhu práce.

Vláda usiluje o posílení výdajů do oblastí uvedených ve Strategii hospodářského růstu a Národním programu reforem. Zároveň se snaží zajistit, aby výdaje na vládní programové priority nenarušily trajektorii poklesu deficitu a nebyly v rozporu se střednědobými výdajovými rámci. K podpoře priorit budou ve velké míře použity i prostředky ze strukturálních fondů a Fondu soudružnosti, jejichž objem se pro nové členské země řádově zvýší v rámci nové finanční perspektivy. Podpora výzkumu a vývoje je posílena i z příjmové strany státního rozpočtu, a to prostřednictvím legislativních úprav daně z příjmů.

6.2 Veřejné výdaje

Pozitivní vývoj v oblasti daňových výnosů oslabil nutnost výdajových úspor. Díky akceleraci hospodářského růstu a umírněnému růstu výdajů předpokládá fiskální rámec pokles výdajů vládního sektoru v relaci k HDP. Oproti úrovni očekávané na konci roku 2005 se podíl vládních výdajů na HDP sníží cca o dva procentní body. Proti poklesu výdajů bude působit předpokládaný rychlý náběh projektů spolufinancovaných ze strukturálních fondů a Fondu soudružnosti. Ten se odrazí ve vyšší hrubé tvorbě fixního kapitálu a částečně i běžných výdajů. Očekávaný růst úrokových sazeb a vyšší úroveň vládního dluhu jsou faktory, které budou působit ve směru růstu výdajů na dluhovou službu.

Tabulka 6.1: Výdaje vládního sektoru

v % HDP	kód ESA	Rok 2004	Rok 2005 (1)	Rok 2006 (1)	Rok 2007 (2)	Rok 2008 (2)
Výdajové položky						
Výdaje na kolektivní spotřebu	P.32	11,3	11,2	11,0	10,6	10,2
Celkové sociální transfery	D.62+D.63	23,2	23,1	22,7	22,1	21,6
Naturální sociální transfery	D.63	11,3	11,3	11,0	10,7	10,5
Sociální dávky jiné než naturální	D.62	11,9	11,8	11,7	11,4	11,2
Úroky	EDP D.41	1,3	1,3	1,3	1,3	1,5
Dotace	D.3	2,2	2,3	2,1	2,0	2,0
Hrubá tvorba fixního kapitálu	P.51	5,0	5,2	5,2	5,3	6,1
Ostatní		1,6	2,9	1,7	1,7	2,2
Celkové výdaje	TE	44,7	45,9	44,0	43,1	43,6
p.m. : Náhrady zaměstnancům	D.1	8,1	8,0	7,8	7,6	7,3

(1) Odhad

(2) Trendové hodnoty nebo průměry za období

Zdroj: MF ČR

Efekt úsporných opatření podrobně popsaných v programu z listopadu 2004 se již do značné míry vyčerpal. Tato opatření (zejména snížení nemocenské, zrušení příspěvku na dopravu, snížení výdajů kapitol aj.) úrovnově snížila výdaje v roce 2004. Dlouhodobější efekt mají opatření směřovaná na stabilizaci důchodového systému a postupná redukce počtu zaměstnanců ve vládním sektoru. Snižování počtu zaměstnanců doprovázené umírněných růstem průměrné mzdy (4,5 až 5,0 % ročně) přispěje ke snížení náhrad zaměstnanců o 0,7 p.b. a v konečném důsledku povede ke snížení výdajů na kolektivní a individuální spotřebu.

Příznivý ekonomický vývoj vytváří předpoklady pro pomalejší růst sociálních dávek, v relaci k HDP se proto očekává jejich pokles. Od roku 2004 jsou přijímána opatření posilující efektivitu systému sociálních dávek. Úsporná opatření navržená ministrem financí v posledním Konvergenčním programu obsahovala návrhy na další snížení sociálních dávek, ale tato opatření se nepodařilo prosadit. V tomto roce byla Poslanecké sněmovně předložena celá sada sociálních zákonů (viz kapitola 4.6). Jejich dopady nebyly do fiskálního rámce prozatím promítnuty, neboť mohou v průběhu projednávání doznat ještě významných změn. Tyto zákony sice zvyšují motivaci k aktivnějšímu řešení sociální situace, ale jejich očekávaný dopad na saldo vládního sektoru je negativní. Proto bude jejich přijetí vyžadovat úspory v jiných oblastech.

Snížení většiny výdajových položek v relaci k HDP vytvořilo prostor pro zvýšení hrubé tvorby fixního kapitálu. Ta již dnes ve vládním sektoru dosahuje v mezinárodním kontextu vysoké úrovně, ale s přístupem ke strukturálním fondům a Fondu soudružnosti se otevřel prostor k jejímu dalšímu zvýšení. Zejména v roce 2008, kdy v rámci nové finanční perspektivy získá ČR přístup k významně vyššímu objemu prostředků z EU, se zvýší hrubá tvorba fixního kapitálu až na 6,1 % HDP¹⁸. Mělo by tak dojít ke značnému urychlení budování dopravní a ekologické infrastruktury.

6.3 Veřejné příjmy

Restrukturalizace příjmové strany probíhá průběžně již dva roky. Daňová opatření jsou směřována na podporu ekonomického růstu a zaměstnanosti. Postupně pokračuje přesun daňové zátěže od přímých daní k daním nepřímým. Cílem je snížení distorzního dopadu přímých daní na ekonomickou aktivitu, které je citelnější než v případě nepřímých daní.

Urychlení hospodářského růstu a daňové změny implementované v průběhu let 2004 a 2005 vedly k výraznému zvýšení příjmů vládního sektoru nad rozpočtové záměry. V horizontu let 2005 až 2008 ale očekáváme pokles daňové kvóty o cca 1,4 p.b. To je způsobeno plánovaným snížením daně z příjmů (o cca 0,7 p.b.) a efektem kompozice růstu HDP. Dynamika soukromé i vládní spotřeby bude významně zaostávat za tempem růstu HDP. Výnos DPH a spotřebních daní tak bude v relaci k HDP klesat.

Celkové příjmy se během sledovaného období prakticky nezmění. To je způsobeno zvýšením přílivu prostředků z EU, který se očekává v roce 2007 v souvislosti s přijetím nové finanční perspektivy z důvodu vyššího čerpání prostředků ze strukturálních fondů a Fondu soudružnosti a zejména v roce 2008. Vyšší čerpání vládním sektorem se adekvátně odrazí i na výdajové straně.

¹⁸ Předpokládáme, že ČR získá maximální souhrnnou alokaci na úrovni cca 3,6 % HDP ročně.

Tabulka 6.2: Příjmy vládního sektoru

v % HDP	kód ESA	Rok 2004	Rok 2005 (1)	Rok 2006 (1)	Rok 2007 (2)	Rok 2008 (2)
Příjmové položky						
Daňové příjmy		21,4	21,2	20,4	19,9	20,0
Daně z výroby a z dovozu	D.2	11,9	11,8	11,9	11,6	11,3
Běžné daně z důchodů, jmění a jiné	D.5	9,5	9,3	8,5	8,3	8,6
Kapitálové daně	D.91	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Sociální příspěvky	D.61	15,3	15,2	15,2	15,1	15,0
Důchod z vlastnictví	D.4	0,8	0,5	0,5	0,5	0,4
Ostatní		4,2	4,1	4,1	4,4	5,5
Celkové příjmy	TR	41,6	41,1	40,2	39,8	40,9
p.m. : Daňová kvóta		36,7	36,4	35,7	35,0	34,9

(1) Odhad

(2) Trendové hodnoty nebo průměry za období

Zdroj: MF ČR

Daňové změny v první a druhé etapě reformy veřejných financí uvedené v minulém Konvergenčním programu byly s několika výjimkami (snížená sazba DPH pro hotelové služby, osvobození jazykových škol od DPH) přijaty a postupně se pozitivně projevují na daňovém výnosu.

U daně z příjmů fyzických osob se od roku 2006 počítá se snížením zdanění nízko- a středněpříjmových skupin obyvatelstva a dalších opatření, která by měla výrazněji zvýšit motivaci k aktivní účasti na trhu práce (viz.Box 2.2). Výsledkem by mělo být zvýšení jejich disponibilního příjmu z práce a zvýšení vertikální daňové spravedlnosti.

Dílní změny jsou navrženy i u daně z příjmů právnických osob a zahrnují např. zrušení osvobození úrokových příjmů z hypotéčních zástavních listů, zavedení limitované slevy na dani při pořízení registrační pokladny či zpřísnění podmínek pro tvorbu opravných položek u bank. Na podporu konkurenceschopnosti byla navíc doplněna možnost odečtu 100 % výdajů vynaložených na výzkum a vývoj od základu daně.

Výpadek příjmů lze očekávat i u DPH. Ten souvisí s úpravou některých změn přijatých v rámci reformy veřejných financí. Jedná se o ponechání hotelových služeb ve snížené sazbě (původně zařazené do standardní sazby) a osvobození jazykových škol od DPH.

V oblasti spotřebních daní došlo k úpravě sazeb spotřebních daní z tabákových výrobků, kde ČR plní harmonogram dohodnutý s Evropskou unií. Podle něj je třeba každoročními postupnými kroky do roku 2007 dosáhnout výše minimálních sazeb platných v Evropské unii. Novela zákona o spotřebních daních navrhuje stanovení sazby spotřebních daní ve dvou postupných krocích. Zahrnuje jak změnu sazeb spotřebních daní z tabákových výrobků k datu účinnosti navržené novely, tak jejich změnu k 1. 4. 2006.

Tabulka 6.3: Dopad daňových změn na veřejné rozpočty ⁽¹⁾

v % HDP	Rok 2006	Rok 2007	Rok 2008
Daně celkem	-0,7	-0,7	-0,6
<i>z toho: DPH</i>	<i>-0,2</i>	<i>-0,2</i>	<i>-0,1</i>
<i>Spotřební daně</i>	<i>0,2</i>	<i>0,2</i>	<i>0,2</i>
<i>DPPO</i>	<i>-0,1</i>	<i>-0,1</i>	<i>-0,1</i>
<i>DPFO</i>	<i>-0,7</i>	<i>-0,6</i>	<i>-0,6</i>

(1) Dopady jsou vyjádřeny akruálně a uváděny jako odchylka od autonomního vývoje.

Zdroj: MF ČR

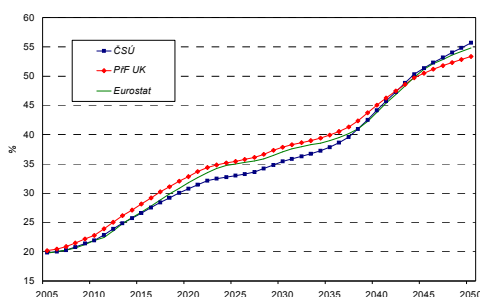
7 Udržitelnost veřejných financí

7.1 Úvod

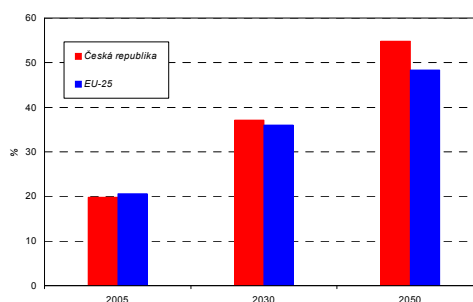
Příprava na ekonomické důsledky stárnutí populace se stala prioritou v řadě zemí Evropské unie a představuje také jeden z hlavních bodů agendy Výboru pro hospodářskou politiku (EPC). ČR si uvědomuje naléhavost problému stárnutí populace. Populační vývoj v ČR bude poznamenán silným demografickým šokem v podobě rostoucího podílu starších osob na celkové populaci. Stárnutí populace bude mít dopad nejen na strukturu a výši veřejných výdajů, ale postihne i trh práce a budoucí vývoj životní úrovně.

Nejllepší představu o rozsahu demografických změn si lze učinit na základě vývoje míry závislosti v příštích 45 letech. Jako výchozí datová základna byla použita populační projekce Eurostatu (EUROPOP 2004), která je z hlediska demografické míry závislosti v souladu s tuzemskými projekcemi¹⁹.

Graf 7.1: Míry závislosti

Graf 7.2: Míry závislosti v ČR a EU

Poznámka: Míra závislosti je definována jako podíl osob ve věku 65 let a starších na populaci ve věku 15-64 let ve střední variantě demografické projekce

Zdroj: ČSÚ, PŘF UK, Eurostat

Česká populace patří v současném evropském kontextu mezi relativně mladé. Avšak v následujících dekádách jsou očekávány velmi dynamické změny v její struktuře, čímž se v horizontu příštích padesáti let české obyvatelstvo zařadí mezi nejstarší v Evropě (graf 7.2). Příčinou těchto změn je rychle se prodlužující naděje dožití doprovázená nízkou úhrnnou plodností. Projekce Eurostatu předpokládá, že naděje dožití při narození se mezi roky 2004 a 2050 prodlouží o 7,3 roku pro muže (ze 72,4 na 79,7 roku) a o 5,3 roku pro ženy (ze 78,8 na 84,1 roku). Úhrnná míra plodnosti zůstane hluboko pod úrovní zajišťující prostou reprodukci (nárůst z 1,15 na 1,5). Ani významný nárůst aktivního migračního salda (ze 4,3 na 20,0 tis. ročně) tak nezabrání celkovému poklesu populace (z 10,2 na 8,8 mil. obyvatel).

¹⁹ Její využití zajišťuje srovnatelnost s projekcemi demografického vývoje v ostatních zemích Evropské unie. Z projekcí Eurostatu bude také vycházet Evropská komise při hodnocení dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí členských zemí. Tato projekce se ve vývoji míry závislosti zásadně neodchyluje od tuzemských projekcí (ČSÚ, Přírodovědecká fakulta Univerzity Karlovy), což svědčí o značné robustnosti výsledků demografických projekcí (graf 7.1).

Demografická míra závislosti se zvýší ze současných cca 20 % na cca 55 %, tj. téměř na trojnásobek. Při absenci reformy představuje míra závislosti velmi dobrý indikátor budoucích deficitních tendencí, neboť měří poměr mezi počtem osob v produktivním a postproduktivním věku. V konfrontaci s tak silným demografickým šokem se vláda ČR intenzivně připravuje na problémy stárnutí populace.

7.2 Strategie vlády

Vláda ČR i nadále považuje za prioritní čelit dlouhodobým výzvám pokračováním reformy veřejných financí, promyšlenými úpravami důchodového systému, systému zdravotní péče a zvyšováním celkové míry zaměstnanosti. Odstranění nadměrného deficitu a směřování ke střednědobému cíli umožní umazat velkou část existující fiskální mezery. Konsolidace veřejných financí je ale pouze nezbytnou podmínkou k obnovení dlouhodobé fiskální udržitelnosti.

Vláda se v programovém prohlášení zavázala předložit návrh reformy důchodového systému do konce svého funkčního období. V dubnu 2004 byl ustaven politicko-expertní tým, který dostal za úkol exaktně analyzovat současný stav důchodového systému a posoudit různé varianty důchodové reformy. Za tímto účelem vláda rozhodla o vytvoření nezávislého Výkonného týmu pro přípravu podkladů pro rozhodnutí o důchodové reformě, který svou činnost ukončil v červnu 2005. Jako výsledek své práce publikoval Závěrečnou zprávu obsahující podrobné analýzy. Z této zprávy vyplývá, že současný důchodový systém je dlouhodobě finančně neudržitelný a mikroekonomicky neefektivní. Analýza implicitní daně odhalila, že systém nedostatečně motivuje k pracovní aktivitě brzy po dosažení statutární věkové hranice pro odchod do důchodu. Důchodový systém se také vyznačuje velkou mírou redistribuce, která je účinná při potírání chudoby důchodců, ale může odrazovat od ekonomické aktivity a/nebo od placení pojistného.

Nezávislé expertní analýzy slouží jako podklad pro jednání vedená na politické úrovni zástupci jednotlivých politických stran. V současnosti se rýsuje dohoda směřující k dalšímu postupnému zvyšování věkové hranice pro odchod do důchodu, rozšíření podpory dobrovolného spoření na stáří a vytvoření rezervního fondu z příjmů z privatizace a přebytků důchodového systému na realizaci důchodové reformy. Jedná se o parametrické změny, které pozitivně ovlivní dlouhodobou udržitelnost a přiměřenost důchodů. Vytvoření rezervního fondu umožní vytvořit finanční nárazník, který by zmírňoval náklady zamýšlené systémové reformy. Shoda na principech systémové reformy však nebyla prozatím dosažena.

V oblasti zdravotnictví došlo k přijetí krátkodobých stabilizačních opatření. Cíleny jsou převážně na posílení příjmové strany systému, kde se jedná zejména o odkup nedobytných pohledávek zdravotních pojišťoven, navýšení úhrad za státní pojištění a plné přerozdělení příjmů zdravotních pojišťoven. Směřuje se i k větší regulaci nákladů prostřednictvím optimalizace sítě zdravotnických služeb, úprav vyhlášek o úhradách léčiv, zavedení zdravotních knížek či rozvoje nástrojů pro měření a hodnocení kvality poskytovaných zdravotnických služeb. Reformní koncepce zdravotnictví, která by řešila problém dlouhodobé udržitelnosti systému, je v současné době ve fázi příprav.

Z pohledu míry participace a zaměstnanosti patří ČR v rámci Evropské unie mezi úspěšnější země. Za nejlepšími zeměmi ale zaostává zejména z důvodu nízké míry participace starších občanů ve věku 55 – 64 let. V posledních letech došlo ke zvýšení míry participace v tomto segmentu osob v návaznosti na zpřísnění podmínek pro odchod do předčasného důchodu a

postupné zvyšování věkové hranice pro odchod do důchodu. Lze očekávat, že reforma důchodového systému bude koncipována s ohledem na další zvýšení zaměstnanosti starších občanů. K podpoře zaměstnanosti skupin osob s nízkými příjmy a kvalifikací jsou určeny změny v daňové oblasti (úprava parametrů daně z příjmu fyzických osob).

7.3 Fiskální důsledky stárnutí populace – dlouhodobé projekce

Evropská unie věnuje velkou pozornost dlouhodobým fiskálním projekcím a své úsilí zaměřuje na zajištění maximální porovnatelnosti výsledků mezi členskými zeměmi. ČR podporuje toto úsilí. Proto se snaží v co největší míře vycházet ze společných předpokladů a metodologií diskutovaných Skupinou pro stárnutí populace (AWG) při EPC.

Projekce byly realizovány za následujících předpokladů:

- Populace se bude vyvíjet v souladu s projekcí Eurostatu (EUROPOP 2004).
- Vývoj makroekonomických proměnných do roku 2008 vychází z národní projekce. Po roce 2008 byly převzaty předpoklady o růstu produktivity práce a růstu reálného HDP ze základního scénáře připraveného AWG. Ten předpokládá postupnou konvergenci k dlouhodobě rovnovážnému tempu růstu produktivity práce (na úrovni 1,7 % ročně), mírné zvýšení míry participace mužů a žen a snížení strukturální míry nezaměstnanosti na 6,5 %.

Tabulka 7.1: Předpoklady projekcí

v % HDP	Rok 2000	Rok 2005	Rok 2010	Rok 2020	Rok 2030	Rok 2040	Rok 2050
Růst produktivity práce	4,6	3,8	3,4	3,0	2,7	1,9	1,7
Reálný růst HDP	3,9	4,8	3,6	2,5	1,9	0,4	0,8
Míra participace mužů (ve věku 20 - 64)	86,3	84,3	84,6	87,4	87,1	84,4	85,6
Míra participace žen (ve věku 20 - 64)	68,9	68,5	70,6	76,4	76,1	72,9	74,0
Celková míra participace (ve věku 20 - 64)	77,6	76,4	77,6	81,9	81,6	78,7	79,8
Míra nezaměstnanosti	8,8	7,9	7,3	6,5	6,5	6,5	6,5
Podíl populace starší 65 let na celkové populaci	13,8	14,0	15,5	20,8	23,6	26,8	31,0

- Projekce důchodového systému se opírá o národní modelový aparát. Předpokládá platnost současné legislativní úpravy, valorizaci důchodů na úrovni zákonného minima a indexaci parametrů důchodového vzorce, která zajistí stabilní náhradový poměr pro nově přiznané důchody.
- Projekce výdajů na zdravotní a dlouhodobou péči je založena na předpokladu zlepšujícího se zdravotního stavu populace, který plně reflektuje prodlužující se naději dožití, a předpokladu neutrálního cenového vývoje.
- Projekce výdajů na vzdělání přesně sleduje metodologii navrženou AWG, která odvozuje výdaje na žáka z podílu počtu žáků na počtu učitelů, vývoje průměrné mzdy v odvětví vzdělávání a podílu ostatních výdajů na žáka.
- Vedle výše uvedených výdajových položek byl z důvodu konzistence s demografickým a makroekonomickým scénářem explicitně modelován také vývoj dávek rodinám s dětmi a podpor v nezaměstnanosti.

Výdaje závislé na věkové struktuře v období 2005 až 2050 vzrostou o téměř 8 % HDP. Nejvýznamněji k jejich růstu přispějí výdaje na starobní důchody a výdaje na zdravotní a dlouhodobou péči. Nepříznivý vývoj v oblasti důchodového systému a systému zdravotní péče bude jen omezeně zmírňován vývojem výdajů na vzdělání a dávek rodinám s dětmi.

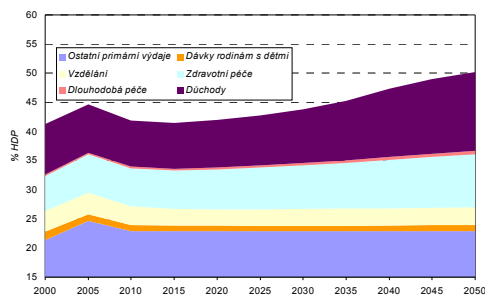
Tabulka 7.2: Dlouhodobá udržitelnost veřejných financí

v % HDP	Rok 2000	Rok 2005	Rok 2010	Rok 2020	Rok 2030	Rok 2040	Rok 2050
Celkové výdaje	42,1	45,9	43,0	43,3	45,8	51,2	57,6
z toho: Výdaje závislé na věkové struktuře	19,9	20,0	19,0	19,1	21,0	24,5	27,3
Důchody	8,7	8,3	7,9	8,1	9,2	11,8	13,5
Důchody v rámci sociálního zabezpečení	8,7	8,3	7,9	8,1	9,2	11,8	13,5
Starobní a předčasné důchody (55+)	7,7	7,5	7,2	7,4	8,4	11,0	12,8
Ostatní důchody (do 54)	1,0	0,8	0,7	0,8	0,8	0,8	0,7
Zaměstnanecké důchody	-	-	-	-	-	-	-
Zdravotní péče	6,0	6,6	6,5	6,9	7,5	8,3	9,1
Dlouhodobá péče	0,2	0,3	0,3	0,3	0,4	0,5	0,6
Vzdělání	3,5	3,7	3,2	2,8	2,9	3,0	3,1
Ostatní výdaje závislé na věkové struktuře	1,4	1,1	1,0	1,0	0,9	1,0	1,1
Úroky	0,9	1,3	1,1	1,3	2,0	3,9	7,5
Celkové příjmy	38,5	41,1	40,9	40,9	40,9	40,9	40,9
z toho: Důchod z vlastnictví	0,5	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
z toho: Pojistné na důchodové zabezpečení	7,9	8,9	8,9	8,9	8,9	8,9	8,9
Aktiva fondů důchodového zabezpečení	0,0	0,8	4,9	14,2	17,4	3,8	0,0
z toho: Konsolidovaná aktiva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Zdroj: MF ČR

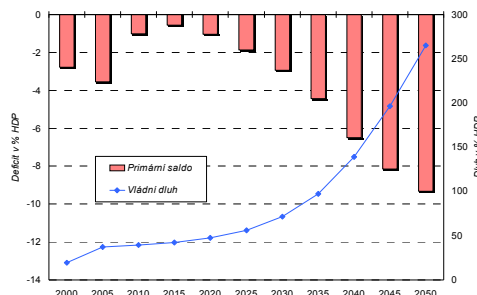
Vysoký nárůst výdajů závislých na věkové struktuře vede k prohloubení primárního deficitu, růstu úrokových plateb ze současných 1,3 % HDP na 7,4 % HDP a rychlé kumulaci vládního dluhu. Za těchto předpokladů by vývoj českých veřejných financí nebyl slučitelný s fiskálními kritérii definovanými Paktem stability a růstu.

Graf 7.3: Projekce výdajů

Zdroj: MF ČR

Graf 7.4: Primární deficit a dluh

Při interpretaci výsledků projekcí je třeba mít na paměti, že projekce jsou vytvořeny za předpokladu stávajících politik a nezohledňují budoucí pravděpodobné reformní kroky. Smyslem tohoto přístupu je výpočet míry fiskální korekce nezbytné k zajištění dlouhodobé udržitelnosti veřejných financí. Pokud by ČR měla v období 2008 až 2050 vyhovět požadavkům na fiskální disciplínu stanoveným v Paktu stability a růstu, bylo by nutné provést taková opatření, která by snížila podíl výdajů nebo zvýšila podíl daní na HDP o více než 3 procentní body v roce 2008 (tzv. S1 indikátor). To znamená, že celkové saldo veřejných financí by mělo být v roce 2008 přebytkové v rozsahu 0,6 % HDP. Pokud by měla být zajištěna permanentní solventnost vládního sektoru, muselo by v roce 2008 dojít k fiskální korekci dokonce ve výši 7,0 % HDP (tzv. S2 indikátor).

Tabulka 7.3: Rozsah nutné fiskální konsolidace

% HDP	Rok 2008	Rok 2009	Rok 2010
1. Příjmy	40,9	40,9	40,9
2. Primární výdaje	42,1	42,0	41,9
3. Primární saldo (1-2)	-1,2	-1,1	-1,0
4. Rozsah permanentní fiskální konsolidace S1 ⁽¹⁾	3,3	3,4	3,5
5. Udržitelné primární saldo (3+4)	2,0	2,2	2,5
6. Udržitelné celkové saldo	0,6	1,1	1,3
Memo:			
Rozsah permanentní fiskální konsolidace S2 ⁽²⁾	7,0	7,1	7,2

⁽¹⁾ Permanentní fiskální konsolidace (S1) vyjadřuje, o kolik % HDP je nutno trvale (od daného roku) zvýšit daně nebo snížit výdaje, aby vládní dluh na konci horizontu projekce činil 60 % HDP.

⁽²⁾ Permanentní fiskální konsolidace (S2) vyjadřuje, o kolik % HDP je nutno trvale (od daného roku) zvýšit daně nebo snížit výdaje, aby zůstal vládní sektor solventní v nekonečném časovém horizontu (tj. bylo splněno intertemporální rozpočtové omezení).

Zdroj: MF ČR

8 Změny institucionálního rámce pro realizaci fiskální politiky

Reforma veřejných financí implementovaná v roce 2004 představovala zásadní změnu právního a institucionálního rámce veřejných financí. Následující kroky vlády se soustředí jednak na její postupné naplňování podle harmonogramu institucionální části reformy, tak se připravují další kroky, zaměřené na identifikované výzvy pro management veřejných financí.

8.1 Naplňování reformy veřejných financí

Transformační instituce

V souladu s reformou veřejných financí a ve shodě s minulým Konvergenčním programem pokračuje proces přípravy kroků k ukončení činnosti některých tzv. transformačních institucí (často označovány jako tzv. parafiskální fondy) a vybraných státních mimorozpočtových fondů. Tím dojde nejen ke zjednodušení a zvýšení transparentnosti celého rozpočtového managementu, ale i k významným provozním úsporám.

Dokončuje se příprava zrušení Fondu národního majetku a převedení zbývajících činností na stát, zastoupený MF. V průběhu roku 2006 zanikne Česká inkasní, která byla pověřena technickou realizací části programu stabilizace a konsolidace bankovního sektoru. K 1. lednu 2006 bude zákonem zrušen Státní fond pro zúrodnění půdy. Jeho práva, povinnosti a majetek přejdou na Ministerstvo zemědělství.

Další krok směrem ke zvýšení stability a transparentnosti veřejných financí bude představovat zrušení České konsolidační agentury, jejímž právním nástupcem se opět stane stát zastoupený MF. Podle přijatého harmonogramu pokračuje příprava zániku této instituce bez likvidace ke dni 31. prosince 2007. Tomu bude předcházet likvidace jejích dceřiných společností. Dále vláda rozhodla o zrušení Pozemkového fondu, a to k 31. prosinci 2009. Ukončení jeho činnosti ještě schválí zákonem Parlament.

Posílení role střednědobých výdajových rámců

K větší průhlednosti a stabilitě veřejných financí přispěla také integrace státních mimorozpočtových fondů prostřednictvím střednědobých výdajových rámců a závazných výdajových stropů.²⁰ Pro další posílení role střednědobých výdajových rámců bude žádoucí uplatnit princip závaznosti také na úrovni kapitol státního rozpočtu a státních fondů, včetně zvážení možnosti zavedení sankcí při neplnění výdajových limitů kapitol.

Plnění fiskálních cílů vyžaduje dodržování fiskální disciplíny také na úrovni územních samospráv. Proto je nezbytné jejich začlenění do střednědobého rozpočtového procesu. Těsnější koordinace rozpočtové politiky centrální vlády a územních samospráv, včetně zavedení důsledného monitorování a vyhodnocování zadluženosti a dluhové služby, s možností penalizace obcí s nadměrným zadlužením, napomůže ke snížení míry ohrožení plnění stanovených fiskálních cílů. Důležité je proto podpořit komunikaci mezi centrální

²⁰ Bližší viz zákon č. 218/2000 Sb. o rozpočtových pravidlech

vládou a územními samosprávami. Za tímto účelem byl jakožto poradní orgán ministra financí zřízen Výbor pro veřejné finance.²¹

Pravidla hospodaření územních samospráv musí lépe zajistit efektivní nakládání se svěřenými prostředky a udržitelnou dluhovou pozici místních vlád. Stupni autonomie v hospodaření musí nutně odpovídat i rozsah odpovědnosti za toto hospodaření. V souladu s tímto principem dochází k dalšímu zvýšení míry fiskální autonomie územně samosprávných celků. Od prvního ledna 2005 bylo zavedeno nové rozpočtové určení daní, jeho prostřednictvím se snížila závislost krajů a obcí na dotacích ze státního rozpočtu. Opatření bylo pro státní rozpočet koncipováno jako fiskálně neutrální. Jeho dopad byl kompenzován jednak snížením dotací místním rozpočtům, jednak přesunem části podílu Státního fondu dopravní infrastruktury na příjmech ze spotřebních daní z minerálních olejů ve prospěch státního rozpočtu.

8.2 Nové výzvy

Partnerství veřejného a soukromého sektoru

ČR se stejně jako většina tranzitivních ekonomik nachází ve fázi přípravy prvních tzv. PPP projektů. V Poslanecké sněmovně je projednáván zákon o koncesních smlouvách a koncesním řízení (koncesní zákon). Jeho účelem je vytvoření odpovídajícího právního rámce pro zapojení soukromého sektoru do zajišťování statků a služeb, které doposud výhradně zajišťoval veřejný sektor. Vláda bude intenzivně pokračovat v obezřetném přístupu ke státním garancím a tvorbě implicitních veřejných závazků, včetně závazků vznikajících v souvislosti s projekty partnerství veřejného a soukromého sektoru.

PPP projekty zpravidla bývají nákladné a dlouhodobé, a proto mohou významně ovlivnit vývoj vládního deficitu a dluhu. Předpokládá se, že značná část projektů bude realizována na úrovni krajů a obcí, což může v budoucích letech vyústit v citelný nárůst jejich závazků. Spolu s koncesním zákonem jsou v Poslanecké sněmovně projednávány i další související zákony, například novelizace zákona o rozpočtových pravidlech a o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, které rozšiřují povinný obsah střednědobého výhledu o sledování závazků vyplývajících z koncesních smluv, a to po celou dobu jejich trvání.

Integrovaný systém státní pokladny

Vláda schválila záměr vytvoření státní pokladny. V současné době probíhá na MF přípravná fáze projektu „Integrovaný systém státní pokladny“. Cílem zavedení nového systému státní pokladny je vytvoření účinného nástroje pro správu státních financí, zajištění efektivního a účinného řízení finančních operací státu a přístupu ke spolehlivým informacím o příjmech a výdajích státu v reálném čase. Současně by tak mělo dojít k centralizaci rozpočtových procesů a účetních dat, zavedení jednotného úplného podvojného účtování v celém vládním sektoru, k usnadnění konsolidace dat získaných z účetnictví, automatizaci kontroly či zdokonalení řízení státního dluhu a likvidity. Součástí projektu je také zavedení tzv. Systému jediného účtu státní pokladny. Komplexně by cíle projektu měly být naplněny v roce 2011, přičemž pilotní provoz vybraných podprojektů bude pravděpodobně zahájen již v průběhu roku 2006.

²¹ Ve Výboru pro veřejné finance jsou územní samosprávné celky zastoupeny Asociací krajů ČR a Svazem měst a obcí ČR. Ústředním orgánem Asociace krajů ČR je Rada Asociace krajů ČR, ve které zasedají hejtmani krajů, kteří po konzultaci ve svých zastupitelstvech mohou přijímat závazná rozhodnutí strategické povahy.

Integrace programování a rozpočtování evropských a národních prostředků

Kofinancování ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti se stane jedním z významných zdrojů pro politiky Národního programu reforem²². ČR připravuje další kroky sledující maximální využití zdrojů ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti EU, zejména zvýšení absorpční kapacity veřejné správy a účinnosti využití těchto prostředků. To umožní přechod na integrované programování veřejných výdajů a zavádění výkonového a výsledkově orientovaného rozpočtování ve státní správě spolu s navazujícími kontrolními a hodnotícími mechanismy. V rámci toho půjde zejména o integrování programování evropských a národních prostředků, včetně zahrnutí prostředků strukturálních fondů a Fondu soudržnosti do národního rozpočtového procesu.

ČR již učinila některé kroky ke zjednodušení a zrychlení systému toku finančních prostředků ze strukturálních fondů a Fondu soudržnosti ke konečným příjemcům. Dále připravuje systém, v jehož rámci budou komplexní požadavky konečných příjemců (tj. evropská i národní část) po provedení náležitých kontrol propláceny z prostředků státního rozpočtu. Platební orgán následně provede refundaci prostředků odpovídající evropské části spolufinancování na příjmový účet kapitoly státního rozpočtu. Tento systém bude postupně zaváděn od roku 2006, plně by měl fungovat od 1. ledna 2007.

²² *Národní program reforem byl koncipován jako fiskálně neutrální, čímž je zajištěna jeho konzistentnost s Konvergenčním programem a závazky ČR, které vyplývají z procedury při nadměrném schodku.*

9 Přílohy

9.1 Tabulková příloha

Zdroje tabulek: ČSÚ, ČNB, MF ČR

Tabulka 9.1: Ekonomický růst (úroveň v mlđ. CZK, přírůstek v %)

	kód ESA	Rok 2004 úroveň ¹⁾	Rok 2004 přírůstek	Rok 2005 přírůstek	Rok 2006 přírůstek	Rok 2007 přírůstek	Rok 2008 přírůstek
1. Reálný HDP	B1*g	2669	4,4	4,8	4,4	4,2	4,3
2. Nom inální HDP	B1*g	2750	7,6	5,7	6,7	7,0	7,4
Složky reálného HDP							
3. Výdaje na konečnou spotřebu domácností	P3	1343	2,1	2,3	3,5	3,6	3,6
4. Výdaje na konečnou spotřebu vládních institucí	P3	592	-2,0	-0,6	-0,2	-0,5	-0,5
5. Hrubá tvorba fixního kapitálu	P51	737	7,6	2,8	3,4	4,8	7,5
6. Změna na stavu zásob a čisté pořízení cenností jako % HDP ²⁾	P52+P53	9	0,3	-0,4	0,3	0,6	0,7
7. Vývoz zboží a služeb	P6	1938	21,9	9,5	10,2	9,8	10,0
8. Dovozy zboží a služeb	P7	1950	18,4	3,9	8,8	8,9	9,8
Příspěvek k růstu HDP v %							
9. Domácí poptávka (efektivní)			2,6	1,8	2,6	2,9	3,6
10. Změna na stavu zásob a čisté pořízení cenností	P52+P53		0,1	-1,0	0,6	0,3	0,2
11. Saldo dovozu a vývozu zboží a služeb	B11		1,7	4,0	1,2	1,0	0,6

1) reálné úrovně v cenách 2003

2) z běžných cen

Tabulka 9.2: Cenový vývoj (v %)

	kód ESA	Rok 2004 úroveň ¹⁾	Rok 2004 přírůstek	Rok 2005 přírůstek	Rok 2006 přírůstek	Rok 2007 přírůstek	Rok 2008 přírůstek
1. Deflátor HDP		155,4	3,0	0,9	2,2	2,8	3,0
2. Deflátor spotřeby domácností		146,0	2,7	1,5	2,4	2,3	2,9
3. HICP		108,7	2,6	1,5	2,2	2,0	2,1
4. Deflátor spotřeby vlády		164,8	5,2	5,3	4,5	4,5	4,4
5. Deflátor investic		126,8	1,7	0,3	0,7	0,4	1,2
6. Deflátor vývozu (zboží a služeb)		114,6	1,8	-2,4	-0,3	1,9	2,0
7. Deflátor dovozu (Zboží a služeb)		102,1	1,7	-0,6	0,1	1,3	1,6

1) pro deflátoři rok 1995=100%, pro HICP rok 2000=100%

Tabulka 9.3: Vývoj trhu práce

	kód ESA	Rok 2004 úroveň	Rok 2004 přírůstek	Rok 2005 přírůstek	Rok 2006 přírůstek	Rok 2007 přírůstek	Rok 2008 přírůstek
1. Zaměstnanost, 1000 osob ¹⁾		4849	0,1	0,9	0,8	0,5	0,4
2. Zaměstnanost, m il. odpracovaných hodin ²⁾		9487	0,5	0,9	0,8	0,5	0,4
3. Míra nezaměstnanosti (%) ³⁾		8,3	8,3	7,9	7,4	7,1	6,9
4. Produktivita práce na osobu (1000CZK/osobu) ⁴⁾		567	4,4	3,8	3,6	3,6	3,9
5. Produktivita práce na odpracovanou hodinu (CZK/hod) ⁵⁾		290	3,9	3,8	3,6	3,6	3,9
6. Náhrady zaměstnancům	D.1	1202	6,5	5,2	5,3	6,0	6,5

1) Zaměstnaná populace, domácí pojetí definice národních účtů

2) Definice podle národních účtů

3) Harmonizovaná definice, Eurostat; úroveň

4) Reálný HDP na zaměstnanou osobu

5) Reálný HDP na odpracovanou hodinu

Tabulka 9.4: Rozklad změny čisté finanční pozice

% HDP	kód ESA	Rok 2004	Rok 2005	Rok 2006	Rok 2007	Rok 2008
1. Změny čisté finanční pozice vůči nerezidentům	B.9	-5,2	-2,6	-2,2	-0,6	0,8
z toho						
-Saldo zboží a služeb		-0,3	2,1	2,8	4,1	4,7
-Saldo primárních příjmů a transferů		-4,8	-4,8	-5,2	-5,2	-5,0
-Kapitálový účet		0,2	0,2	0,4	0,7	1,3
2. Změny čisté finanční pozice soukromého sektoru	B.9	-2,2	2,2	1,6	2,7	3,5
3. Změny čisté finanční pozice vlády	B.9	-3,0	-4,8	-3,8	-3,3	-2,7
4. Statistická diskrepance		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Tabulka 9.5: Vývoj rozpočtu vládního sektoru

	kód ESA	Rok 2004	Rok 2004	Rok 2005 (1)	Rok 2006 (1)	Rok 2007 (2)	Rok 2008 (2)
		m ld. Kč		v % HDP			
Čisté půjčky (B9) podle subsektorů							
1. Vládní instituce	S.13	-83,5	-3,0	-4,8	-3,8	-3,3	-2,7
2. Ústřední vládní instituce	S.1311	-81,3	-3,0	-4,9	-3,5	-3,0	-2,4
3. Státní vládní instituce	S.1312						
4. Místní vládní instituce	S.1313	-2,2	-0,1	-0,1	-0,3	-0,3	-0,3
5. Fondy sociálního zabezpečení	S.1314	-0,1	0,0	0,1	0,0	0,0	0,0
Vládní instituce (S13)							
6. Celkové příjmy	ESA	1 145,0	41,6	41,1	40,2	39,8	40,9
7. Celkové výdaje	ESA	1 228,5	44,7	45,9	44,0	43,1	43,6
8. Saldo	EDP B.9	-83,5	-3,0	-4,8	-3,8	-3,3	-2,7
9. Úroky placené (vč. FISIM)	EDP D.41	34,7	1,3	1,3	1,3	1,3	1,5
p.m. : FISIM		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
10. Primární saldo		-71,1	-2,6	-4,1	-3,0	-2,4	-1,7
Příjmové položky							
11. Daňové příjmy		588,6	21,4	21,2	20,4	19,9	20,0
11a. Daně z výroby a z dovozu	D.2	327,2	11,9	11,8	11,9	11,6	11,3
11b. Běžné daně z důchodů, jmění a jiné	D.5	260,6	9,5	9,3	8,5	8,3	8,6
11c. Kapitálové daně	D.91	0,8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
12. Sociální příspěvky	D.61	419,4	15,3	15,2	15,2	15,1	15,0
13. Důchod z vlastnictví	D.4	22,3	0,8	0,5	0,5	0,5	0,4
14. Ostatní		114,7	4,2	4,1	4,1	4,4	5,5
15. Celkové příjmy	TR	1 145,0	41,6	41,1	40,2	39,8	40,9
p.m. : Daňová kvóta		1 008,0	36,7	36,4	35,7	35,0	34,9
Výdajové položky							
16. Výdaje na kolektivní spotřebu	P.32	311,4	11,3	11,2	11,0	10,6	10,2
17. Celkové sociální transfery	D.62+D.63	639,2	23,2	23,1	22,7	22,1	21,6
17a. Naturální sociální transfery	D.63	310,7	11,3	11,3	11,0	10,7	10,5
17b. Sociální dávky jiné než naturální	D.62	328,5	11,9	11,8	11,7	11,4	11,2
18. Úroky	EDP D.41	34,7	1,3	1,3	1,3	1,3	1,5
19. Dotace	D.3	59,3	2,2	2,3	2,1	2,0	2,0
20. Hrubá tvorba fixního kapitálu	P.51	138,7	5,0	5,2	5,2	5,3	6,1
21. Ostatní		45,3	1,6	2,9	1,7	1,7	2,2
22. Celkové výdaje	TE	1 228,5	44,7	45,9	44,0	43,1	43,6
p.m. : Náhrady zaměstnancům	D.1	222,2	8,1	8,0	7,8	7,6	7,3

(1) Odhad

(2) Trendové hodnoty nebo průměry za období

Tabulka 9.6: Vývoj dluhu vládního sektoru

v % HDP	Rok 2004	Rok 2005 (1)	Rok 2006 (2)	Rok 2007 (2)	Rok 2008 (2)
1. Úroveň hrubého dluhu	36,8	37,4	37,1	37,9	37,8
2. Změna hrubého dluhu	0,0	0,6	-0,3	0,8	-0,1
Příspěvky ke změně hrubého dluhu					
3. Primární saldo	1,8	3,5	2,5	2,0	1,2
4. Úroky (včetně FISIM)	1,3	1,3	1,3	1,3	1,5
5. Ostatní faktory působící na úroveň dluhu	-0,5	-2,3	-1,8	-0,1	-0,2
- Rozdíl mezi <i>hotovostním a aktuálním přístupem</i>	-0,2	-0,5	-0,1	0,0	0,0
- Čistá akumulace <i>finančních aktiv</i>	-0,6	-3,5	0,0	0,0	0,0
z toho: <i>Privatizační příjmy</i>	-0,6	-3,5	0,0	0,0	0,0
- <i>Přecenění a ostatní faktory</i>	0,3	1,8	-1,7	-0,1	-0,1
p.m. implicitní úroková míra z úrovně dluhu	3,7	3,7	3,8	3,9	4,1
Ostatní relevantní faktory					
6. Likvidní finanční aktiva	-	-	-	-	-
7. Čistý finanční dluh	-	-	-	-	-

(1) Odhad

(2) Trendové hodnoty nebo průměry za období

Tabulka 9.7: Cyklický vývoj ^(a)

v % HDP	kód ESA	Rok 2004	Rok 2005 (1)	Rok 2006 (2)	Rok 2007 (2)	Rok 2008 (2)
1. Růst HDP ve stálých cenách (%)		4,4	4,8	4,4	4,2	4,3
2. Saldo vládního sektoru	EDP B.9	-3,0	-4,8	-3,8	-3,3	-2,7
3. Úroky (včetně FISIM)	EDP D.41	1,3	1,3	1,3	1,3	1,4
4. Růst potenciálního HDP (%)		3,6	4,3	4,3	4,3	4,5
<i>Příspěvky:</i>						
- práce		0,0	0,2	0,1	0,1	0,1
- kapitál		1,1	1,2	1,1	1,1	1,2
- <i>souhrnná produktivita výrobních faktorů</i>		2,5	2,9	3,1	3,1	3,1
5. Produkční mezera		-0,4	0,1	0,1	0,0	-0,2
6. Cyklická složka rozpočtu		-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
7. Cyklicky očištěné saldo (2 – 6)		-3,0	-4,8	-3,8	-3,3	-2,7
8. Cyklicky očištěné primární saldo (7 – 3)		-1,7	-3,5	-2,5	-2,0	-1,2

(a) Členské státy mohou řádky 4 - 8 vyplnit s použitím vlastních čísel nebo čísel Komise

(1) Odhad

(2) Trendové hodnoty nebo průměry za období

Tabulka 9.8: Odchyly od předchozí verze

v % HDP	kód ESA	Rok 2004	Rok 2005 (1)	Rok 2006 (1)	Rok 2007 (2)	Rok 2008 (2)
Růst HDP						
předchozí verze		3,8	3,6	3,7	3,8	
poslední verze		4,4	4,8	4,4	4,2	4,3
Rozdíl		0,6	1,2	0,7	0,4	
Skutečné saldo						
předchozí verze	EDP B.9	-5,2	-4,7	-3,8	-3,3	
poslední verze	EDP B.9	-3,0	-4,8	-3,8	-3,3	-2,7
Rozdíl		2,2	-0,1	0,0	0,0	
Úroveň hrubého dluhu						
předchozí verze		38,6	38,3	39,2	40,0	
poslední verze		36,8	37,4	37,1	37,9	37,8
Rozdíl		-1,8	-1,0	-2,1	-2,2	

(1) Odhad.

(2) Trendové hodnoty nebo průměry za období

Tabulka 9.9: Dlouhodobá udržitelnost veřejných financí

v % HDP	Rok 2000	Rok 2005	Rok 2010	Rok 2020	Rok 2030	Rok 2040	Rok 2050
Celkové výdaje	42,1	45,9	43,0	43,3	45,8	51,2	57,6
z toho: Výdaje závislé na věkové struktuře	19,9	20,0	19,0	19,1	21,0	24,5	27,3
Důchody	8,7	8,3	7,9	8,1	9,2	11,8	13,5
Důchody v rámci sociálního zabezpečení	8,7	8,3	7,9	8,1	9,2	11,8	13,5
Starobní a předčasné důchody (55+)	7,7	7,5	7,2	7,4	8,4	11,0	12,8
Ostatní důchody (do 54)	1,0	0,8	0,7	0,8	0,8	0,8	0,7
Zaměstnanecké důchody	-	-	-	-	-	-	-
Zdravotní péče	6,0	6,6	6,5	6,9	7,5	8,3	9,1
Dlouhodobá péče	0,2	0,3	0,3	0,3	0,4	0,5	0,6
Vzdělání	3,5	3,7	3,2	2,8	2,9	3,0	3,1
Ostatní výdaje závislé na věkové struktuře	1,4	1,1	1,0	1,0	0,9	1,0	1,1
Úroky	0,9	1,3	1,1	1,3	2,0	3,9	7,5
Celkové příjmy	38,5	41,1	40,9	40,9	40,9	40,9	40,9
z toho: Důchod z vlastnictví	0,5	0,5	0,4	0,4	0,4	0,4	0,4
z toho: Pojistné na důchodové zabezpečení	7,9	8,9	8,9	8,9	8,9	8,9	8,9
Aktiva fondů důchodového zabezpečení	0,0	0,8	4,9	14,2	17,4	3,8	0,0
z toho: Konsolidovaná aktiva	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Předpoklady							
Růst produktivity práce	4,6	3,8	3,4	3,0	2,7	1,9	1,7
Reálný růst HDP	3,9	4,8	3,6	2,5	1,9	0,4	0,8
Míra participace mužů (ve věku 20 - 64)	86,3	84,3	84,6	87,4	87,1	84,4	85,6
Míra participace žen (ve věku 20 - 64)	68,9	68,5	70,6	76,4	76,1	72,9	74,0
Celková míra participace (ve věku 20 - 64)	77,6	76,4	77,6	81,9	81,6	78,7	79,8
Míra nezaměstnanosti	8,8	7,9	7,3	6,5	6,5	6,5	6,5
Podíl populace starší 65 let na celkové populaci	13,8	14,0	15,5	20,8	23,6	26,8	31,0

Tabulka 9.10: Základní předpoklady

	Rok 2004	Rok 2005	Rok 2006	Rok 2007	Rok 2008
Krátkodobá úroková míra (ČR) (roční průměr)	2,4	1,9	-	-	-
Dlouhodobá úroková míra (ČR) (roční průměr)	4,8	3,3	3,4	3,9	4,0
USD/EUR směnný kurz (roční průměr)	1,24	1,26	1,24	1,24	1,24
Nominální efektivní směnný kurz (2000 = 100)	116,4	123,5	126,1	128,3	130,5
Směnný kurz CZK/EUR (roční průměr)	31,9	29,8	29,2	28,7	28,2
Světový růst HDP vyjma EU	5,2	4,8	4,6	4,7	4,8
EU růst HDP	2,3	1,5	2,0	2,3	2,4
Růst na hlavních zahraničních trzích	7,6	4,3	6,2	5,5	6,6
Růst světového objemu dovozu (vyjma EU)	9,5	8,3	8	7,5	7,7
Ceny ropy (Brent, US \$/barrel)	38,3	55,5	60,5	57,8	54,3